

BELINȚ
ÎN PRIMA JUMĂTATE A EPOCII MODERNE
1716 – 1869
(FRAGMENT DIN MONOGRAFIA GHERGA)

Cronologic, prima jumătate a Epocii Moderne aici este între schimbarea stăpânirii, de la otomană la habsburgică (1716), până la schimbarea scrierii românei, din alfabetul slavon în cel latin (1869).

Lumea

Iată câteva date istorice în paralel, din perioada de referință - prima jumătate a Epocii Moderne:

- 1716 – preluarea Banatului de la Imperiul Otoman de către Imperiul Habsburgic
- 1738 – elaborarea teoriei aerodinamice (de elvețianul Daniel Bernoulli)
- Francisco Goya (1746 – 1828), pictor spaniol
- 1749 – a început cultivarea orezului în Banat
- Wolfgang Goethe (1749 – 1832), scriitor german
- Amadeus Mozart (1756 – 1791), compozitor austriac
- William Blake (1757 – 1827), poet-pictor englez
- 1760 – cucerirea britanică completă a Canadei și apariția cronometrului (făcut de englezul John Harrison)
- 1762 – prima școală veterinară (înființată în Lyon de francezul Claude Bourgelat)
- 1769 – inventarea motorului cu aburi (de britanicul James Watt) și a primului autocamion (cu aburi, construit de francezul Nicolas Cugnot); începerea colonizării Australiei
- Ludwig Beethoven (1770 – 1827), compozitor german
- Georg Hegel (1770 – 1831), filozof german
- Walther Scott (1771 – 1832), romancier britanic
- 1776 – independența americanilor față de britanici și primul submarin (New York, SUA)
- 1781 – descoperirea planetei Uranus (de astronomul William Herschel)
- Niccolò Paganini (1782 – 1840), violonist italian
- 1783 – prima ascensiune cu balonul (cu care a zburat francezul Jean Rozier)
- 1784 – inventarea lămpii cu petrol (de elvețianul Ami Argand); răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan
- Francois Arago (1786 – 1853), inventatorul transformatorului și generatorului electric
- Arthur Schopenhauer (1788 – 1860), filozof german
- James Cooper (1789 – 1851), scriitor american
- 1789 – revoluția franceză
- 1790 – inventarea bateriei (de italianul Alessandro Volta)
- 1793 – inventarea litografiei (pentru tipărirea afișelor)
- Franz Schubert (1797 – 1828), compozitor austriac
- 1798 – introducerea iluminatului cu gaz (de William Murdock, în Soho, Anglia)
- Honore Balzac (1799 – 1850), romancier francez
- 1807 – introducerea percuției la puști (de scoțianul Alexander Forsyth)
- Frederic Chopin (1810 – 1849), pianist polonez
- 1812 – preluarea Basarabiei de la Imperiul Otoman de către Imperiul Țarist
- Robert Schumann (1810 – 1856), compozitor austriac
- 1820 – prima utilizare a baghetei la dirijare (de compozitorul german Louis Spohr)
- 1821 – independența mexicanilor față de spanioli
- 1825 - prima cale ferată din lume (între Stockton și Darlington, în Anglia)
- 1831 – independența grecilor față de turci
- 1833 – abolirea sclaviei în Imperiul Britanic
- 1837 – inventarea motorului electric (de americanul Thomas Davenport) și a telegrafului (de englezul Charles Wheatstone)
- 1838 – prima bicicletă cu pedale (făcută de scoțianul Kirkpatrick Macmillan)
- 1839 – lansarea fotografiei (în Franța, de Jacques Daguerre)
- 1840 – Noua Zeelandă a devenit colonie britanică

- 1842 – lansarea muzicii ușoare (curentul gospel, în Louisiana)
- 1846 – utilizarea eterului ca anestezic (de englezul Horace Wells); inventarea nitroglicerinei (de italianul Ascanio Sobrero); descoperirea planetei Neptun (de astronomul Johann Galle)
- 1848 – abolirea sclaviei în Franța; inventarea chibritului (de către chimistul Bottcher); adunări ale românilor bănățeni la Lugoj, în care s-au cerut autonomia bisericească, drepturi naționale, organizarea Banatului în căpitănat românesc, limba română în administrație, etc.; s-a format în Valahia, la Islaz, un Comitet Revoluționar iar la Cernăuți s-a înființat Comitetul Revoluționar din Bucovina
- 1849 – s-a declanșat goana după aur în V (California)
- 1850 – introducerea ascensoarelor (de americanul Elisha Otis)
- 1852 – primul dirijabil (cu care a zburat francezul Henri Giffard); desemnarea Everestului ca și cel mai înalt vârf din lume
- 1853 – primul planor (cu care a zburat britanicul George Gayley)
- 1856 – obținerea primului colorant sintetic (moveină, de către britanicul William Perkin)
- 1859 – unirea Moldovei cu Valahia; primul foraj petrolier (în Pennsylvania, de Edwin Drake); apariția teoriei evoluționiste (originea speciilor, a englezului Charles Darwin)
- 1860 – a fost conceput acumulatorul (baterie electrică reîncărcabilă) și prima navă de război complet construită din fier (Warrior, britanică)
- 1860 - s-a desființat entitatea administrativă Voivodina Sârbească și Banatul Timișan; împăratul a decis anexarea lor la Ungaria
- 1861 – abolirea sclaviei în Imperiul Țarist și India; Imperiul Otoman a recunoscut unirea Principatelor Române
- 1862 – primul guvern român (condus de Barbu Catargiu); București a devenit capitală; la Pesta s-a înființat o catedră de limba română; apariția mitralierei și inventarea plasticului (de către englezul Alexander Parkes); măsurarea vitezei luminii (de francezul Jean Foucault)
- 1863 – secularizarea averilor mănăstirești în România (care ocupau un sfert din țară)
- 1864 – legea rurală prin care s-au desființat obligațiile feudale în România (țărani au fost împroprietăriți cu loturile pe care le lucrau); s-a înființat Episcopia Dunării de Jos cu sediul la Ismail, aparținând Mitropoliei Moldovei (primul episcop a fost Melchisedec Ștefănescu); autocefalia Bisericii Ortodoxe Române (prin lege a lui Ioan Cuza); descoperirea celuloizului (de către americanul Wesley Hyatt)
- 1865 – s-a înființat Episcopia Caransebeșului, sufragana Mitropoliei Transilvaniei; Transilvania a fost anexată la Ungaria; abolirea sclaviei în SUA; prima trupă muzicală compusă doar din negri (New Orleans, SUA); teoria genetică (de Gregor Mendel)
- 1866 – în România a intrat în vigoare Codul Civil; s-a înființat Banca României; s-a proclamat Constituția României; primul cablu transatlantic
- 1867 – s-a adoptat leul ca monedă în România; s-a născut dualismul austro-ungar; inventarea dinamitei (de suedezul Alfred Nobel)
- 1869 – tabelul periodic al elementelor (clasificate de rusul Dimitri Mendeleev); identificarea ADN (de elvețianul Friedrich Miescher); oficializarea grafiei latine pentru română

Banat

Este regiunea delimitată de:

- Mureș N (în aval de Sălciva-Pojoga)
- Tisa V (în aval de Seghedin)
- Dunăre S (de la Slankamen până la Gura Văii-Vârciorova)
- Carpați E (cumpăna apelor din Munții Poiana Ruscă, Țarcu, Godeanu, Cernei)

în suprafață de 28526 kilometri pătrați, astăzi împărțită de 3 țări:

- România – 18966 kmp
- Serbia – 9276 kmp
- Ungaria – 284 kmp

De-a lungul istoriei după Cristos, regiunea a cunoscut puterea conducerilor:

- dacă
- romană
- independentă
- ungară
- otomană
- habsburgică

- contemporană

Numele regiunii, Banat, este de origine dacă. Imperiul Roman - prin împăratul Marcu Traian - a anexat Banatul în 102. Creștinismul a devenit religia oficială a Imperiului Roman în 312. Independența zonei a survenit după împăratul Flaviu Iustinian, între 566 și 1028. Chiar dacă avarii au traversat regiunea în 568 (și alți mulți migratori apoi) – populația a rămas majoritar românească. Cei mai vestiți conducători bănățeni din perioada independentă au fost Salanus, Glad și Ahtum. Ungaria (începând cu regele Ștefan) a controlat Banatul din 1028 până în 1526 – când a survenit iarăși o scurtă perioadă de independență – datorită ocupării Ungariei de către turci; apoi, din 1552, cea mai mare parte a Banatului a fost preluat de către Imperiul Otoman. În 1627 dispare din regiune bourul (numele râului Bega, care traversează și principalul oraș bănățean, provine de la acesta). Cea mai veche mănăstire bănățeană, bizantină, a fost consemnată la Vărădia; sediul Episcopiei bizantine a Timișoarei (aparținând de Mitropolia Ohrid / Macedonia) s-a înființat la 1019, în Castrul Timiș (centrul Timișoarei). După marea schismă din 1054 (când creștinii s-au împărțit în catolici și ortodocși), cele mai importante centre religioase ale Banatului au fost în mănăstirile ortodoxe Hodoș-Bodrog (apărută în 1177 lângă o vestită vinacotecă a timpului, fiind cea mai veche mănăstire cu existență neîntreruptă până în prezent - din România), Igrîș (1179), Mănăștiur (1285), etc. Comitatul Timiș este amintit în 1172, Comitatul Caraș în 1200 iar Comitatul Arad în 1214 (“scheletele” județelor din prezent). Perioada de referință aici este din timpul penultimei stăpâniri – habsburgice.

Starea Banatului de șes, numit în Evul Mediu “România de dincolo”, cât și la instaurarea stăpânirii habsburgice (când au sosit în regiune și mii de munteni fugiți din Valahia datorită exploatării de acolo), era că neoprite prin diguri, apele inundau toate ținuturile joase, formând când mocirle noi mai mari decât cele vechi, când lacuri, când gropi cu nămol; evaporările infecțioase făceau regiunea tristă iar locuitorii erau expuși epidemiilor de tot felul. Pe lângă croncănitul corbilor și coțofenelor, alternând cu cântecul nocturn și lugubru al bufnițelor și cucuvelelor, se mai adăugau pe atunci un nemaipomenit de mare număr de porci sălbatici (mistreți), urși și lupi. Pomii fructiferi se găseau rar și chiar puținii ce existau se găseau amestecați cu stejari și alți copaci înalți (ce produceau numai fructe sălbatice). Pământul fiind însă mănăs, arta de a îngriji pământul nu era folosită. Locuitorii semănau și produceau doar atât cât aveau nevoie pentru familiile lor. În afară de produsele casnice, nu se practica manufactura industrială. Lemnul era mult folosit în construcții iar pentru transport, caii. Marile lucrări de asanare ale câmpurilor au fost făcute de către români; la lucrul ogorului se foloseau vite de muncă. Când se săpa fundația casei trebuia îndeplinită o jertfă (principiu ancestral, întâlnit în toate ritualurile de întemeiere); de aceea, la casele edificate se zidea în fundament un cap de găină ori o broască – ca “răscumpărare” de la virtualul diavol (potențial proprietar al casei noi), ferindu-se astfel viața unui membru al familiei. În Banat, intrarea în casă era prin curte; legate de casa bănățeană erau:

- șopronul pentru adăpostirea căruței
- hambarul (numit “cotarcă”) pentru porumb
- grajdul pentru vite
- cotețul pentru păsări
- cocina pentru porci

Târnațul (un fel de coridor înaintea casei) folosea vara pentru dormit vreunui de-al casei sau tinerilor căsătoriți. Bucătăriei i se zicea “cuină”.

Filozoful Lucian Blaga a caracterizat cultura bănățeană ca reprezentând “barocul etnografiei românești”.

Inițiatorul colonizării Banatului cu emigranți din V Europei a fost primul său guvernator habsburgic, începând cu vara lui 1722 - fapt care însă de-a lungul timpului n-a schimbat caracterul predominant românesc al regiunii. Mulți coloniști ori deportați au murit datorită bolilor, regiunea fiind un ținut foarte insalubru.

De altfel, zona NE a Banatului, numită în Evul Mediu “Muntenegrul Banatului” / partea care interesează aici în mod special / a fost doar vremelnic și sub ocupație otomană – românii (care își ziceau “rumâni” iar ardelenii îi numeau “frătuți”) desfășurându-și viața în zonă în alte condiții istorice decât restul bănățenilor. De altfel, această zonă a fost un “rezervor” al multor fapte semnificative istoric - din cele mai vechi timpuri, până astăzi – ca de exemplu premiere / performanțe (naționale sau internaționale) ale oamenilor din această parte a Banatului, din zona NE Timișoarei, până la poalele Dealurilor Lipovei și Munților Poiana Ruscă:

- primele bătălii dintre romani și daci (în 87, între generalul roman Corneliu Fuscus și regele dac Duras Diurpaneu)
- episcopul Niceta din Remesiana (340 – 414), originar din arealul bănățean, a fost autorul Imnului Ambrozian / unul dintre primele imnuri cunoscute în istoria muzicii românești
- Timișoara a fost de două ori capitala Ungariei (sub Carol Anjou 1307 – 1315 și Ioan Corvin 1446 - 1456)
- a pornit o cruciadă (Timișoara, 1396 – înfrântă la Nicopole)
- Pelbart (din Timișoara) a fost singurul autor de incunabule din România, în 1500
- în 1657 – când la Făgăraș s-a întemeiat școala elementară românească – era obligatorie învățarea cântărilor din Lugoj și Caransebeș (prin regulament impus de văduva principelui transilvan)
- a dat primul filozof român (Gabriel Ivul, în 1663, cu tratatul despre virtuțile teologice)

- a dat primul lexicograf român (în Caransebeș, Mihai Halici 1643 – 1712, autorul dicționarului român-latin; fiul său a fost autorul primei ode în românește și al primului cântec românesc de dragoste scris)
- există cea mai veche fabrică de bere din țară (Timișoara, din 1718)
- s-a deschis primul canal navigabil din România (Bega, 1728)
- primul spital civil din Imperiul Habsburgic (Timișoara, 1745)
- Timișoara a fost în 1760 primul oraș al Imperiului Habsburgic cu străzile iluminate (cu seu și ulei)
- s-a editat primul ziar din România (care a fost și primul ziar german din SE Europei, Timișoara, 1771)
- prima bibliotecă de împrumut public din Imperiul Habsburgic a fost în Timișoara, 1815
- primul vaccin antivariolic din Europa Centrală a fost la Timișoara, în 1819
- bazele primei geometrii neeuclidiene din lume au fost puse în 1823, de Janos Bolyai, la Timișoara
- a apărut cel dintâi manual de fiziologie umană (“Antropologia” de Pavel Ungureanu, la Timișoara în 1830)
- s-a realizat primul pod metalic din SE Europei (Lugoj, 1831)
- au fost cele mai vechi coruri țărănești românești (de exemplu la Chizătău, înființat în 1840 și înregistrat în 1857)
- în 1848, centrul revoluției pașoptiste bănățene era Lugojul
- primul oraș al Imperiului Habsburgic cu străzile iluminate cu gaz lampant a fost Timișoara, în 1857
- primul tramvai cu cai din România a fost la Timișoara, în 1867
- aici s-a înființat primul partid al românilor (Partidul Național Român din Banat și Ungaria, la Timișoara, în 1869, cu președinte Alexandru Mocioni)
- primul oraș cu trafic fluvial regulat de pasageri / transport public pe apă / din România a fost Timișoara, în 1869
- etc.

Banatul, ca regiune, este și locul altor premiere, ca de exemplu al:

- primei școli atestate documentar din România (Cenad, fondată în 1020 de Gerard Sagredo)
- primului numismat român (Nicolae Stoica, 1770)
- introducerii cuvântului “națiune” în limba română, de bănățeanul Paul Iorgovici, în 1799
- primei căi ferate din România (Anina - Oravița - Baziaș, 1854)
- etc.

Belinț

În Evul Mediu, Belințul s-a bucurat de libertatea privilegiului zonei de națiune românească în care era (autonomie specială).

Aici în text, e referirea imediat după sfârșitul Evului Mediu - la prima jumătate a Epocii Moderne (care a fost între eliberarea Banatului de sub turci - 1716 - și introducerea alfabetului latin în scrierea limbii române, 1869).

În Epoca Modernă, Belințul s-a evidențiat prin unele premiere regionale sau naționale, ca fiind locul:

- primei legătorii de cărți din Banat (atelier înființat în 1785 și ars de turci în 1788)
- recursului maiestatic (în 1807, inițiat de Gheorghe Petrovici)
- primelor reprezentații teatrale în limba română din Banat
- primului detașament de voluntari români în străinătate (în 1917, purtând drapelul “Trăiască România Mare”)
- primei școli de gospodărie casnică din Banat (înființată în 1921 și desființată în 1948)
- celui mai important tezaur numismatic bănățean din secolul XIII (descoperit în 1979, aflat acum la Muzeul Lugoj)

Așezare

Belinț e la 43 km E de Timișoara / cel mai mare oraș bănățean; este așezat la întretăierea meridianului 21°46’ longitudine E cu paralela 45°45’ latitudine N, având ca localități învecinate:

- N Babșa
- NE Gruni
- E Coșteiul Mare
- SE Jabăr
- S Ohaba-Forgaci
- V Chizătău

Satul se află la altitudinea medie de 106 metri, în centrul unei depresiuni mărginită în 3 părți de dealuri:

- Făgetului, în N
- Gruniului, în E
- Buziașului, în S

și în V de câmpie. (În Sarmațian era un golf al Mării Panonice, umplut apoi cu grohotiș de pantă sub forma conurilor de dejecție, care au transformat zona în mlaștină).

Localitatea este în apropierea unei falii tectonice și a fost des zguduită de cutremure de-a lungul timpului, fiind resimțite mai ales cele din: 26 II 1797, 14 X 1802, 15 III 1818, 29 III 1818, 18 III 1821, 13 XI 1829, 11 I 1838, 23 I 1838.

Relief, climat, floră, faună

Relieful este în întregime șes, fără nici o ridicătură care să-i conturbe monotonia.

În N satului, terenul a fost până recent mlaștinos, inundabil și nefolositor – chiar și pentru pășunat. În NV pe atunci exista un codru – o falnică pădure de stejar, care a fost încetul cu încetul tăiată de localnici și ciobani pentru foc (ce își făceau vetre direct acolo), întâi prin ciopârțirea cojii și apoi tăierea brutală de așchii, copacii uscați fiind apoi folosiți, o parte din această singură pădure de odinioară / numită Pădurea Pucina / servind de-a lungul timpului la ridicarea construcțiilor satului (în V, spre Chizătău – sat învecinat - erau plopi). La pădure nu se lucra cu fierăstrăul, ci cu toporul – prilej care ducea la pierderea unei părți din masa lemnoasă, împiedicându-se în același timp și încolțirea unor noi copaci. De altfel, dintre cei mai vechi locuitori mulți erau tăietori de lemne / la defrișat pădurea pentru sporirea suprafeței arabile / și unii chiar cărăuși – cărând buștenii până la râul Bega, de unde erau transportați pe calea apei la Timișoara.

Caracteristică climatului tipic temperat continental – cu veri secetoase (ca de exemplu în 1794, 1802, 1814) și ierni aspre, vegetația era formată din alior, boz, cucută, laur porcesc, lăptuci, lobodă, lucernă, măsălarită, mătrăgună, pătlăgine, pelin, pir, salvii, sânziene, sipic, sparcete, tătăneasă galbenă, etc.; în smârcurile desișurilor umede erau anini, papură, sălcii, trestii, iar prin miriști scai, trifoi, ș.a. Unele ierni au fost deosebit de grele, ca de exemplu 1787 / 1788, 1799 / 1800, 1829 / 1830 (cu multă zăpadă) sau 1857 / 1858 (așa de geroasă încât lemnele din codru au crăpat iar apa din fântâni a înghețat).

Între păsările mai dese erau: bătlani, becațe, cionvici, cocori, coțofane, lopătari, nevăstuici, poponeți, rațe sălbatice, stârci albi, stâncuțe, ulii, vulturi iar dintre animale, vulpile erau numeroase – dar și lupii. Vânătorile erau iubite mult de localnici; lupii erau vânați cu câini și cai: câinii cei mai supli întreceau lupul în alergare și îl țineau pe loc iar cei mai puternici îl apucau cu colții, călărețului nerămânându-i decât altoirea cu “ghioaga” (în fapt un fel de toporișcă – având unul dintre capete prelungit ca un pinten iar celălalt ca un tăiș de secure). Ultimul castor a fost vânat în 1823, când “brebul” (denumirea populară) a dispărut...

Agricultura

Regiunea dintotdeauna a fost bogată agricol (în special pentru grădinărit), datorită și vântului dinspre NV, care aduce pe pământ un loess bogat în săruri; în adâncime, solul este calcaros și nisipos. (Vântul dinspre E aducea pe arșița verii musca columbacă – de culoare negru-deschis și foarte mică, bântuind în roiuri și dăunând vitelor / provocându-le chiar moartea, deoarece le pătrundeau în trup prin toate orificiile; cel mai bine le alunga fumul și de aceea sătenii strângeau vitele laolaltă și aprindeau focul în jurul lor). Din această cauză dar și datorită pășunii reduse, în sat mereu a fost un număr foarte mic de vaci (abia la câteva case dacă era vreuna), astfel încât nu se beneficia de lapte și derivatele lui în măsura necesară – pentru copii și bătrâni; nici oieritul nu era răspândit. Au fost și invazii de lăcuste, ca aceea din 4 III 1748, foarte păguboasă.

Dintre culturile Belințului, de varză, ceapă, etc. - de o calitate superioară, recunoscută în Banat și Ardeal - cartoful roz ca soi specific / “tipul Belinț”, existent și astăzi / era cultivat pe mai mult de jumătate din suprafața arabilă a terenului satului, din 1767 (unul din primele locuri din Banat) și asta datorită unei buruiene binecuvântate, costreiu – care făcea pielița cojii cartofului așa de fină, pâsla de costrei apărând leguma de insecte și ger. În unii ani a fost mare foamete, ca în 1794, 1808, 1809, 1810 sau 1863 (după secete neobișnuite) ori s-au putut consemna ani foarte roditori - ca de exemplu 1813, 1817, 1837, 1851, 1864. Unitățile de măsură uzuale erau pentru suprafețe iugărul = 0,575 ha ori pentru cantități vadra = 11,57 litri.

Ape

Destul de des, terenul înconjurător al satului era inundat / de exemplu, în 1799 și 1859 au fost viituri cu apă foarte mare / pe sute de hectare, de către râurile din apropiere (apele acestora nu erau sărace în pește – fiind mai ales bogate în crap, lin și raci bine dezvoltati - dar localnicii nu pescuiau decât rar); iar după ploile mari, pe străzile Belințului se adunau băltoace care de multe ori se întindeau până în curțile caselor iar des în noroiul de pe câmp trăsurile - denumite “telegi” (cu un cal) sau căruțele cu 2 cai, denumite “cocii”, mai rare însă - trebuiau să facă un veritabil efort. Belințul este între Timișoara și Lugoj, între râurile ce traversează aceste orașe: Bega (la N) și respectiv Timiș (la S); Timișul, mai mare, curgea mai lent decât Bega.

În 1728, în jurul Belințului, mai ales spre cele 2 râuri, au început lucrări de desecare și protecție contra inundațiilor, prin activitate colectivă, de îndiguire / lucrări făcute din greu, cu multă jertfire materială și de efort – prin contribuție considerată de către autorități “robotă” (de-a lungul întregului timp, doar cu mici întreruperi, astfel încât să se evite marile probleme provocate de ape, fiindcă zona era mlaștinuoasă). Regularizarea Begăi a fost în 1759 printr-o lucrare numită “șanțul”, începută de la Coștei spre Belinț, după planurile inginerului Micșă Fremaut (malurile canalului au fost ridicate la înălțimea de 4 metri, pentru a preveni atât inundațiile cât și a servi de apărare împotriva unor eventuale atacuri otomane).

Istoric

Satul a fost locuit încă din preistorie și s-a ridicat în vecinătatea localității (antice) Tapia. Belințul în secolul X a aparținut Voievodatului lui Glad și apoi Districtului medieval al “Belului”. Denumirea Belinț (Belinc, Belence) a evoluat de-a lungul timpului (Evul Mediu - Epoca Modernă) astfel:

- 1285 Becl
- 1368 Belenche
- 1482 Belincz
- 1723 Bellinz
- 1828 Belintz
- 1869 Belintiu
- 1913 Belencze

În 1979 a fost descoperit un tezaur constând din 33 monede de argint din secolul XIII, într-o oală de lut / fiind singurul tezaur de acest tip și din acea perioadă din Banat.

Prima atestare documentară efectivă a localității a fost în 5 VII 1369 – prin diploma emisă de regele Ludovic Anjou (în latină, la Vișegrad / Ungaria, prin care Belințul era dat cadou banului bulgar Benedict Heim).

Originea numelui Belinț poate fi de la:

- “belniță” (peștele care s-ar fi găsit din abundență în mocirlele extinse din jurul satului)
- cultul zeiței “Bel” (apărătoarea drumurilor antice)
- “Balinț” (cum se mai numea satul Belinț, probabil după numele de botez provenit din cel care a întemeiat pe acel loc familia ai cărei descendenți aveau numele de familie Balint, satul luând numele locului unde locuiesc Balinții – așa cum atât de multe alte localități s-au denumit după familii semnificative)
- un slavonism descriind solul satului, tradus ca “pământ alb” (“bel” = alb); Belinț, din slava bizantină, s-ar traduce ca “Albești”
- proprietatea familiei Bejan (în plin Ev Mediu, moșia Belinț a aparținut familiei nobiliare române Bejan)

Localnicii adesea s-au răsculat, ca de exemplu sub conducerea lui: Gheorghe Doja (1514), Iovan Nenada (1526, 1536), George Paletici, Vlădica Teodor, ș.a. În 1717, otomanii au recrutat din Belinț voluntari - cu simbrie - pentru a fi folosiți în lupta împotriva habsburgilor iar în 1738, Belințul a fost pradat de turci.

Ocupații

Intravilanele gospodăriilor erau de o întindere neobișnuit de mare; o foarte mică parte din această suprafață era ocupată de casă și acareturile ei, restul fiind grădina de zarzavaturi și nutreț pentru animale. Sistemizarea Belințului a început în 1796, motivându-se și că lotrii (tâlharii) care voiau să jefuiască o casă o puteau executa cu ușurință pentru că nu era nici un vecin în apropiere pe care cel atacat l-ar putea chema în ajutor (ideea a apărut în 3 X 1783 dar s-a aplicat după incendierea satului de către turci – care a fost în 10 IX 1788).

Suprafața vetrei satului în prima jumătate a Epocii Moderne era de 7,5 kmp. Caracteristicile (de primă impresie) ale Belințului:

- străzi largi
- case îndepărtate între ele
- lipsa circulației – de oameni
- nepăsarea, neglijența și lipsa de chibzuială
- lipsa animalelor (erau mai mulți cai decât boi / bivoli)

reflecta faptul că într-adevăr belințenii cam neglijau pământul, făcând în schimb multă căraușie; ei au trecut de la agricultură la horticultură (o ramură mai complexă și mai “înaintată”).

Față de numărul locuitorilor, terenul arabil al satului era insuficient; micile parcele agricole aveau drept semne de hotar - în țarină - o limbă de pământ îngustă, nearată și pietre de hotar. Pentru a ajunge la holdă prin loc străin se putea trece numai cu învoirea proprietarului – care, de altfel, era acordată prompt și cu multă generozitate. Dotarea cu unelte agricole era deficitară. Deoarece plugăritul mai mult era o trudă chinuită, istovitoare (semănăturile se făceau cu mâna, seceratul numai cu coasa, producțiile agricole fiind mai ales de porumb, ovăz, fân, sfeclă, tului, orz – grâul era pus la saramură), ocupația principală a belințenilor a ajuns să fie comerțul pentru desfacerea produselor din grădinărit; din această cauză, populația de gen bărbătesc mai tot timpul anului era plecată din sat prin târgurile din jur și nu numai, îmbolnăvindându-se pe drumuri, mâncând prost, dormind în căruță, etc. (Foarte mult era influențată gospodăria când belințanul pleca 2 – 3 zile și chiar mai mult, de acasă, cu produsele, ca să le valorifice prin Banat – iar munca / inclusiv la câmp / era lăsată pe seama celorlalți; pentru întoarcerea rapidă dar și fiindcă trebuiau bani, el era forțat să vândă la târg cu prețul de moment dar odată întors acasă relua ciclul – câștigurile / fondurile dovedindu-se insuficiente). Populația n-avea educație economică / nu-și ținea nici un fel de evidență; ea era obligată la eforturi mari pentru a-și asigura traiul zilnic. Venitul total al unei familii era foarte scăzut.

Locuințele

Condițiile de locuit erau dintre cele mai primitive. În Belinț existau și:

- colibe
- bordeie insalubre
- sălașe

O statistică din 1776 indica în Belinț 250 de case. Numerele de casă au fost schimbate după incendierea satului în 1788 și apoi din nou schimbate în 1857 (numerotarea actuală fiind din 1948).

În gospodării (într-o casă) trăiau mai multe familii înrudite din tată în fiu, sub conducerea și puterea celui mai mare în vârstă. Toate casele erau relativ mici, cele mai multe fiind făcute din bârne și acoperite / pe vremuri / cu stuf sau țigla (astea mai puține); majoritatea erau podite cu lut (odăile n-aveau scânduri pe jos) și fără latrine / ori cu o stare improprie și absolut neigienice. Closetele - când existau - erau din stuf dar cei mai mulți săteni se foloseau de “dosul casei” ori de “fundul grădinii”. Sătenii își construiau singuri casa; aceasta era zidită din împletitură de nuiele și din bușteni așezați unii peste alții. La construcție nu se folosea nici o bucățică de fier. Tocul ușilor era făcut din salcie iar încuietorile erau niște zăvoare de lemn. Nefiind podite, cele mai multe camere erau reci și nesănătoase.

În multe case, în camere atârna de obicei, pe peretele de răsărit, împodobită cu un ștergar cu busuioc, în stil bizantin, bidimensional (ca urmare a hotărârii Sinodului ecumenic de la Niceea din 787), o gravură / de slabă calitate / a Sfintei Paraschiva (credincioasă creștină decapitată de romani în 26 VII 140) sau a Sfântului Gheorghe (protectorul Banatului, decapitat de romani în 23 IV 303, al cărui cap e păstrat în Biserica Birda din județul Timiș).

Ferestrele mici nu se deschideau decât foarte rar – și numai la întâmplare; în mare parte, casele erau lipsite de soare și lumină. Scaunele erau cioplite cu propria mână. De regulă, în cameră exista un dulap și o masă (de obicei nedată la rindea). Farfuriile / blidele / erau din lemn (ca și lingurile) dar furculițele erau din metal și purtate mereu cu sine, într-un săculeț. Dormeau câte 4 - 6 - 8 persoane într-o cameră neaerisită, unde în timpul nopții se uscau obielele (pânză cu care se înfășura laba piciorului, în loc de ciorap) și unde de multe ori se adăpostea și câte un purceluș sau vițel. Soba era clădită din lut. Hornul era din împletitură de nuiele lipită cu chirpici, focul fiind aprins direct pe pământ. Vatra focului era considerată “centrul” casei, față de care se raportau toate. Patul consta dintr-un cadru cioplit de ei înșiși, umplut cu puțin fân (ori cu paie), peste care se așternea o pătură; era negeluit. Casele erau cu câte o odaie sau două, având drept anexă o tindă ce servea drept bucătărie și pentru lucru (iar în cele mai îngrijite exista și câte o cămară). Casa avea și o ladă pentru păstrarea grânelor și porumbului, așezată pe 4 stâlpi. Nu era o întrebuințare sistematică a încăperilor. Fiecare gospodar folosea pentru dormit doar o singură cameră, cealaltă – dacă era – fiind ținută “curată”; majoritatea camerelor aveau un spațiu (cubaj) mic. Multe lucrări de bucătărie se făceau în cameră, în majoritatea caselor lutul de pe jos fiind umed, uneori apa chiar băltind. În prea puține case se întrebuințau pe jos lăvicere sau scoarțe. În dotarea bucătăriei erau sigur 2 ceaune: unul pentru fiertul mâncării și unul pentru adusul apei; cel în care se fierbeau toate bucatele era atârnat de un lanț, deasupra focului (numai puțini aveau cuptoare).

Curțile în general erau bine îngrijite. Toate gospodăriile aveau câțiva pomi, în total însă fiind puțini pomi fructiferi (de genul pruni, meri, caiși, vișini, piersici, gutui, peri; mai erau: aluni, coacăze, agrișe, zmeură). Cei mai mulți aveau la stradă spații îngrădite în care de obicei în timpul zilei stăteau femeile și copiii, cu garduri de zidărie, având înflorituri foarte migăloase; dar între grădini n-aveau de fel:

- din spirit de economie
- ca să nu țină umbră zarzaturilor
- ca să câștige brazde

Belințenii se îngrijeau mai mult de grajduri (făcute din ziduri de cărămidă arsă, văruițe) și împrejurimi / curtea / decât de casă, existând chiar o emulație între săteni – pentru ca să aibă cel mai frumos grajd. Fânul necesar animalelor era ținut în curte, acoperit cu mărăcinii (dacă nu ajungea, atunci se recurgea la paie de orz, ovăz sau tulei). Nu prea creșteau porci; păsările de curte erau mai ales rațele și găștele dar nu erau întreținute bine și multe gospodării n-aveau nici măcar o găină.

Atunci, la începutul Epocii Moderne, numai jumătate din case aveau fântâni în curte, restul aprovizionându-se cu apă de la vecini. Fântânile erau în apropierea grajdurilor și gunoaielor, ceea ce le expunea infecțiilor; nu erau acoperite – iar unele chiar nezidite. Totuși, în aceste împrejurări, apa nu conținea însă bacterii periculoase sănătății (din cauza diferitelor săruri absorbite din sol) dar avea un gust rău și miros neplăcut. Nu erau fântâni publice. Alimentarea cu apă de băut era neglijată, deși nu lipseau factorii necesari unei exploatare de apă potabilă abundentă și bună; apa era scoasă din fântână cu cârligul, ceea ce era dăunător, întrucât microbii din jurul fântânii erau duși prin el și găleata agățată (care stăteau pe pământ), în apă. Ar fi trebuit să-și fi scos apa din fântână cu găleata prinsă de roată! De asemenea, în Belinț nu exista o baie comunală. Baia o făceau acasă, în troci mari, în general săptămânal.

Scuturarea și aerisirea țesăturilor / câteva zile chiar / coincideau cu ciclurile de viață ale moliilor (Paști când apăreau adulții moliei, Sf. Maria când era depunerea ouălor și Crăciunul când apăreau larvele); la grindă și pe pereți se atârnavau plante verzi: busuioc, frunze de nuc, levănțică, pelin (pentru alungarea moliilor). La clătirea pieselor textile, pentru împrosătarea culorilor și profilactic împotriva atacului biologic, se folosea oțetul. Împotriva gândacilor, puricilor și ploșnițelor se folosea ardeul roșu, ars pe jăratec. Frunzele de ferigă alungau muștele și țânțarii.

Vara și pe timp cald de primăvară și toamnă, mulți umblau desculți. Copiii se culcau prea târziu și se sculau (erau treziți) prea de dimineață; dormeau cu mai multe persoane în aceeași cameră – cu aer viciat – și chiar în același pat, inclusiv cu cei mari. Trezirea era devreme pentru toată familia, datorită pretenției muncilor în gospodărie – pentru hrănit animalele, adus apă, etc. ori zgomotului produs de țesutul la războaie – care aveau așa ceva – tors ori alte scule cu care femeile lucrau în cameră.

Școala

Primele cursuri școlare din zonă s-au ținut la curtea conacului familiei Bejan (în fapt, o fermă fortificată), de lângă islazul Tătăraș, în secolul XV. Învățământul pe atunci era susținut / sprijinit de Biserică, care și-a luat ca obiectiv educarea credincioșilor.

După dezmoștenirea familiei Bejan (1650) n-a existat o clădire școlară. Orele se țineau când în tinda Bisericii, când în casa preotului, foarte neregulat, mai mult iarna (și mai puțin primăvara sau toamna), numai când copiii nu erau reținuți la muncile agricole (ale câmpului) ori gospodărești. La mirosul sfânt al tămâiei din cădelnița Bisericii au fost păstrate credința, limba, naționalitatea și portul; țărani erau crescuți în această atmosferă de naționalism tradițional integral. Așa cum se știe, pe atunci (în prima jumătate a Epocii Moderne), scrierea limbii române era cu impropriul alfabet slavon (chirilic)...

În lipsa unor cărți propriu-zise (rare și scumpe), se foloseau manuscrise al căror text nu era considerat proprietatea cuiva. Lectura publică era o tradiție (domina oralitatea). Sfintele Scripturi erau ascultate de întreaga comunitate, în timpul ofierii slujbei. Cărțile bisericești (Catehismul, Ceaslovul, Preoția, Psaltirea, etc.) erau rezultatul unei vaste experiențe în domeniu: structura lor era adecvată lecturii cu glas tare, în prezența auditoriului; textul era imprimat cu litere de mărimi diferite și de culori diverse. Pagina era împărțită, în funcție de trebuințele lecturii publice, folosindu-se o semnalare grafică; astfel de rol aveau frontispiciile și mai ales inițialele. Cartea avea toate atributele unei partituri de pe care se “executa” lectura. Pe foaia de titlu, la loc fix, toate aveau scrisă blagoslovenia ierarhilor ortodocși care astfel asigurau beneficiarii că textul – din punct de vedere al dogmei – era “pur” (indiferent de unde ar fi venit, cărțile trebuiau să fie pe deplin ortodoxe). De altfel, cele mai vechi cărți întrebuințate în Belinț erau tipărite mai ales la Râmnicu Vâlcea (Oltenia).

Canalele prin care se propagau învățăturile în societate erau și:

- fabula (gen care se bucura de mare apreciere, fiind pe gustul omului obișnuit să asculte povestiri scurte și cu tâlc)
- povestirea (de mare popularitate, fiind narată ca fragment din vreo carte aflată în circulație)
- predica (rostită prin citire publică, de preot, datorită circulațiilor bisericești – care indicau subiectul)

Scrisorile – primite sau expediate – erau rare, comunicarea astfel făcând parte din problema corespondenței (de altfel, lumea satului era puțin dispusă la călătorie / în sensul excursiilor).

Manualele Școlii erau “Adunarea Cazaniilor”, “Cazaniile”, (cărți de edificare, de învățături) și “Îndreptarea legii”. Învățarea începea cu cititul literelor mari (cine reușea era deja inclus în rândul știutorilor de carte) și apoi era scrisul de mână. Abecedarul se numea Bucoavnă / Bucvar. Elevilor li se arăta cum se taie și cum se pregătește pana de cioară - pentru scris. Cerneala folosită (preparată artizanal) era neagră și roșie, aceasta folosită însă mai rar – pentru litera de început a frazei. Urma socoteala - instrumentul de calcul acceptat fiind răbojul. De asemenea, se mai predau religia, economia și educația (cetățenească și morală). Bătaia elevilor de către dascăl era considerată metodă pedagogică.

Studiul religiei în Școală era de natură să susțină confesiunea ortodoxă dar și să confere un anumit suport culturii religioase - nu numai prin însușirea unor texte fundamentale (care erau învățate pe din afară / pe de rost), ci și prin plasarea elevilor în miezul ceremoniei religioase bizantine cu întreaga ei simbolică. Semnificațiile acestor momente solemne, prestigiul participării și apariția într-un astfel de ceremonial erau motive mai mari decât orice distincție sau premiu – ceea ce făcea pe țaran să-și trimită copilul la școală.

Până în 1766 (când Imperiul Habsburgic a obligat fiecare sat cu biserică să-și înființeze școală), Școala Belinț a fost parohială – având scopul de a pregăti pe viitorii crâșnici și cântăreți, având în centrul învățământului plasat, ca obiect de educație, religia; din această cauză, cursurile n-au fost frecventate decât de cei ce doreau să se pregătească pentru aceste două cariere și de vreo câțiva dintre cei mai destoinici, înstăriți sau talentați copii ai satului. Ca urmare a acestei legi administrative (aprobată în 29 XI 1774 de către regina Maria Tereza / raportul din 1 IX 1768 al administrației consemnând necesitatea Școlii Belinț), sătenii și-au zidit clădire școlară din văiugă / pământ bătătorit cu paie / acoperită cu stuf (ferestrele în loc de sticlă aveau geamurile lipite cu hârtie), fără gard, pe aceeași stradă cu Biserica, procedura de educație patriarhală fiind înlocuită prin numirea unei persoane calificate ca învățător.

În 1777, după evaluarea imperială a stadiului educației, s-a impus în programă / printr-un plan școlar-cultural / pe lângă muzică, religie, etc. și învățarea: citirii, caligrafiei, aritmeticii și economiei; de atunci datează și prima atestare a Școlii Belinț și la începutul anului școlar următor, în 31 VIII 1778, Școala Belinț a avut 47 de elevi.

În 1794, Protopopiatul zonei (care își avea sediul chiar în sat / azi aripa veche a clădirii Primăriei), când protopop era harnicul Gheorghe Petrovici (preoții Petrovici de fapt aveau numele de familie Stoichescu, însă au fost denumiți așa de către șefii sârbi, conform patentei imperiale din 3 II 1776 - de sârbizare a numelor), și-a făcut planul ca să facă teologie în Școala Belinț - cu intenția de a forma preoți ortodocși / ca să înlocuiască astfel școlile mănăstirești de până atunci.

Celebrul fabulist, preotul Dimitrie Țichindeal, autor al multor cărți – numit de poetul Mihai Eminescu “gură de aur” – a fost învățător la Școala Belinț tocmai în perioada începând cu acel an, 1794 - până în 1801 (apoi, profesor la Preparandia din Arad).

La sfârșitul secolului XVIII, Școala Belinț avea doar câteva zeci de elevi / puțini față de populația localității (exemple: 20 în anul școlar 1788 – 1789, 38 în 1791 – 1792, 12 în 1795 – 1796, etc.).

În 29 VI 1807, a avut loc “recursul maiestatic” – prin care / în premieră bănățeană / protopopul Gheorghe Petrovici a cerut împăratului director român la Școală.

Din 1818, în Școala Belinț s-a utilizat manualul universal pentru învățătorii din Imperiul Habsburgic: Pedagogia și Metodica.

Până la revoluția pașoptistă, Școala Belinț a avut ca învățători numai preoți, ca de exemplu: Filip Ioanovici (1796 – 1816), Constantin Gruici (1822 – 1836), Nicolae Grozescu (1836 – 1848).

Obligativitatea școlară / prin învățământ primar / n-a fost legiferată decât în 1868, sub conducerea Episcopiei Arad.

Belințul avea 3473 locuitori în 1869 - mai mulți decât azi - din care 3372 erau români, 76 nemți, 14 unguri iar 11 diferiți.

În toată această perioadă - prima jumătate a Epocii Moderne - majoritatea belințenilor au fost analfabeți / neștiutori de carte (multor localnici nu le era cunoscută nici măcar stabilirea orei cu ajutorul ceasului ori folosirea calendarului).

Literatura

Cărțile populare aveau o circulație manuscrisă, fiind copiate de mână. Totodată, se pretau organizării textelor potrivit unor principii impuse de oralitate: cuvintele erau scrise pentru a fi rostite după normele unei retorici populare. Textul se declama, se recita, nu se pronunța pur și simplu; el era doar o bază, o platformă pe care se baza rostirea: frazele primeau o anumită cantitate de prezent – fiind receptate ca și cum ar fi contemporane. Influența lecturii la timpul prezent făcea ca în texte (chiar și biblice) sătenii să adauge – pentru a le pune de acord cu propria sensibilitate – astfel că norma ortografică era foarte săracă și nesigură.

Literatura era:

- apocaliptică
- biblică
- epistolică
- folclorică
- legendară

În acele timpuri, prețul cărților era enorm de mare și negociabil – direct între vânzător și cumpărător, tocmeala fiind personală. În prima jumătate a secolului XIX, la sătenii din Belinț se găseau și cărți tipărite în Budapesta, ca:

- Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre / de Gheorghe Roja, 1808
- Lexicon românesc – latinesc – unguresc – nemțesc, 1825
- Istoria lui Petru Maior / de Teodor Aron, 1828
- etc.

Acestea circulau între belințeni – fiind împrumutate reciproc între ei pentru citit.

Biserica

În centrul satului se afla clădirea Bisericii; religia era practică mai mult acasă decât la Biserică. Belințenii aveau un spirit speculativ al firii lor, cu o concepție practică prin care căutau să-și orânduiască viața, de un egoism feroce; nu erau ființe introspective, ceea ce explică lipsa religiozității. Belințenii în general nu frecventau Biserica (decât în mică măsură): obișnuit nu se mergea decât la zile mari; nu se mărturiseau și nu se împărtășeau decât în caz de boală dar îi făceau donații / spre deosebire de școală, pe care n-o sprijineau direct. Sătenii nu cunoșteau rugăciunile curente (doar “Tatăl Nostru” iar nici acesta corect). În Belinț, sărutul obrazilor și al mâinilor era ceva obișnuit. Biserica nu permitea căsătoria vreunui mai mult de 3 ori, afurisindu-i (blestemându-i) pe cei în asemenea situație.

Cel mai vechi nume consemnat în registrele bisericești de stare civilă este Gherga, în 1779, de către preotul Avram Petrovici (preot ce a funcționat până în 1823); arhitectura socială bănățeană reflecta ierarhia comportamentală și materială, în sensul că în vârful piramidei se afla familia cea mai veche, din neam bun, serioasă și harnică (la mijlocul acestei “piramide” se aflau țărani înstăriți iar la bază oamenii săraci și asociații – al căror drum către “vârf” trebuia să treacă prin muncă, competiție, avere, proprietate și căsătorie). În sat cărțile circulau; din 17 III 1785, la Biserica Belinț a început să funcționeze cel mai vechi atelier de legat cărți din Banat. Atunci, în acel an, 1785, la Belinț s-a stabilit Protopopiatul Hasiașului și Sărazului (desființat în 1940). Primii protopopi au fost Ioan Petrovici (1785 – 1799) și Gheorghe Petrovici (1800 – 1815; el era preot din 1789). În timpul absolutismului (puterii mărite a monarhiei habsburgice), localitatea a fost reședință de Pretură (veche unitate de organizare administrativă, diviziune a Prefecturii); Belințul a aparținut până în 6 VI 1779 Cercului Lugoj și apoi Comitatului Timiș (astăzi e în Județul Timiș).

Actuala Biserică Ortodoxă, cu Hramul Învierii Domnului (monument istoric), a fost terminată și sfințită în 1797, sub preotul Alexandru Petrovici, parohul dintre 1780 și 1807. (Anterior, în 10 IX 1788, satul a ars aproape integral – când locuitorii l-au și părăsit / din cauza ultimei invazii otomane, în timpul războiului austro-turc, când turcii jefuiau, luând vitele, arzând casele, luând robi, ș.a. - astfel că belințenii și-au construit Biserică nouă). Vechea Biserică era lungă de 19 metri și lată de 10 metri; fundația îi era din piatră de râu, groasă de peste 1 metru, fiind îngrijit executată. A fost făcută la sfârșitul posesiunii satului de către Familia Bejan, având acoperișul și turnul construite din lemn (acoperișul era din sindrilă). În noua Biserică, pictura a fost executată abia la 1825...Codul stării preoțești a impus printr-o circulară din 1802 ca fiecare preot să aibă obligatoriu între cărți Acatistariul, Cartea pentru datoriile presbiterilor, Catehismul mic, Gramatica românească, Istoria Bibliei, Istoria bisericească, Legea nouă (Apostolul și Evanghelia), Legea veche (Biblia), Letargialul, Psaltirile și Trebnicul (Molitfelnicul). În 1806 au fost cumpărate și cărți ce lipseau, tipărite la Blaj (Ardeal): Apostolul și "Trei Cântări" (Triodul) iar în 1814 "Polieleul".

În 1802, Gheorghe Petrovici a aderat la acțiunea de emancipare a Bisericii Ortodoxe Române de sub ierarhia sârbească. Fiul său, Dumitru, a fost în 1824 – 1830 mentorul și președintele societății secrete Constituția, antifeudală, pentru o orânduire mai dreaptă și așezarea societății pe baze constituționale, prin ridicarea maselor – asociație cu un profund caracter de emancipare națională (a fost un ecou al revoluției franceze și a pregătit marile idei pașoptiste); a condus în Banat revoluția pașoptistă - alături de Eftimie Murgu - și a fost ales vicar.

Prima vizită canonică în Belinț a fost efectuată la 1861, de către episcopul – ulterior mitropolitul - Andrei Șaguna, când prefect era Emanoil Gojdu. (Andrei Șaguna a fost primul președinte al Astrei, din 4 XI 1861 = Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, cu mare prestigiu ulterior în Ardeal și Banat - ce există și azi - iar Emanoil Gojdu a fost unul dintre cei mai bogați români vreodată); atunci, cu prilejul vizitei sale canonice la Belinț, Andrei Șaguna a dăruit Belințului un Kiriakodromion editat la Sibiu, în 1855 – și ca semn de prețuire pentru belințeanul Ioan Hațeg, profesorul său de muzică.

"Ruga" – cea mai mare sărbătoare a satului, la hramul Bisericii, a fost întotdeauna o adevărată paradă a costumelor populare, însă avea mai mult un caracter nereligios (fiind ca o manifestare artistică legată de revigorarea naturii primăvara). La Rusalii, feciorii dansau călușarii, pocnind din bice.

Cimitirul era foarte neîngrijit (ca o lipsă de cinstire a morților, înmormântările costând mult și oferindu-se mari pomeni; de altfel, în vederea sfârșitului, belințenii se îngrijeau din vreme - în cursul vieții - pregătindu-și haine de înmormântare și bani pentru îngropat). Siciele aveau în capac, în dreptul capului, un orificiu mărișor care ar fi servit mortului să capete aer și să poată împărtăși diferite lucruri aduse de rude (cum ar fi stropirea mormântului cu vin – ca semn al dărniciei). La 17 XII 1811, din motive sanitare, s-a interzis purtarea descoperită a mortului la groapă ca și sărutarea cadavrului în semn de rămas bun. Doliul în familie ținea 6 săptămâni, în acest timp văduvii umblând murdari: bărbatul cu sorț negru și în primele 9 zile cu capul gol / neacoperit iar femeia în haine negre și neglijente, cu o năframă neagră pe cap.

În 24 XII 1864 s-a reînființat Mitropolia Transilvaniei - de către Andrei Șaguna – care a scos-o de sub jurisdicția Mitropoliei Sârbe de la Carloviț iar în 24 VI 1868 a avut loc separația oficială a Bisericilor Ortodoxe Română și Sârbă.

Posturile

Posturile / adică înfrânarea de la mâncări și băuturi, dorințele necuviincioase, poftele vătămătoare și faptele rele – în vederea primirii și înmulțirii Dumnezeiescului har – fiind un mijloc de întărire a voinței de pocăință, mântuire și desăvârșire, pentru curățirea sufletului, păstrarea sănătății trupului și întărirea virtuții / erau riguros ținute (fără a fi fost îngăduit să se mănânce nici pește, untură sau ouă):

- Paștilor – 7 săptămâni / ținut în cinstea Mântuitorului, care a postit 40 zile în pustie. A doua zi după răstignire, Isus Cristos a murit pe crucea de pe dealul Golgota, azi în Israel / atunci în Imperiul Roman (era sâmbătă 20 III 27, ora 15). Sfetnicul Iosif, ucenic al lui Isus, a cerut aprobarea lui Pilat să fie cel care să-L îngroape pe Cel răstignit, după datina înmormântării la evrei. Împreună cu un alt ucenic, Nicodim, au adus cele necesare îngropării: 100 de litri de smirnă și aloe, precum și un giulgiu de in de mare preț. Amândoi au coborât trupul neînsuflețit de pe cruce, sub privirile mironosițelor. Trupul lui Isus, spălat și uns cu mirodenii aduse, a fost înfășurat în giulgiul curat și dus în mormântul pe care-l săpase Iosif în stâncă (nou, aflat pe parcela lui Iosif, "în care nu fusese nimeni pus"). O lespede grea, de piatră, a fost prăvălită deasupra mormântului. Locul acela era al 14-lea și ultimul din calea durerii pe care Isus a făcut-o pentru mântuirea oamenilor. Sâmbătă seara, mormântul Mântuitorului era sigilat cu pecetea romană iar străjerii romani patruleau în jurul lui. Caiafa și ceilalți farisei dăduseră străjerilor porunci aspre de veghe. După ce ucenicii veniți la mormânt l-au plâns îndelung pe Învățătorul iubit, au încercat să se împace cu ideea acestui sfârșit. Erau triști și îndurerăți - dar mai ales plini de îndoială: "Va învia El, așa cum a spus? Este El Fiul lui Dumnezeu, pogorât din cer pentru mântuirea noastră?" Către ziuă, adică în revărsatul zorilor de duminică, cerul deasupra mormântului s-a luminat deodată cu o lumină mare: după ce a rostogolit piatra mormântului – ca și când ar fi fost o pietricică – îngerul sosit a strigat cu glas înalt: "Isus, Fiul lui Dumnezeu, vino afară! Tatăl Tău te cheamă!" Atunci, Domnul a ieșit din mormânt. Deasupra mormântului biruit a rostit cuvintele (în aramaică – limba pe care uzual o folosea): "Eu sunt Învierea și Viața". Trupul Lui a căpătat o nouă structură (inaccesibilă minții și simțurilor

oamenilor); această stare a trupului Său – numită glorie sau transfigurare – era asemănătoare cu cea pe care a avut-o pe muntele Tabor, când s-a schimbat la față. Străjerii priveau buimăciți la toate cele ce se petreceau. Pe Cel pe Care Îl batjocorisera, Îl vedeau strălucind în lumina cerească. Când Domnul s-a făcut nevăzut și lumina a dispărut, ostașii s-au ridicat de jos speriați și (clătănându-se de groază - ca beți) au plecat spre oraș, istorisind tuturor minunea pe care au văzut-o și mărturisind că Cel răstignit și îngropat a fost cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. După ce Isus a înviat și a lăsat mormântul gol, singura dovadă fizică a prezenței Sale acolo era giulgiul morții; acesta a fost luat și păstrat cu mare grijă – ca o relicvă prețioasă – de către ucenicii Săi, Iosif și Nicodim (astăzi este expus într-o biserică din Torino, Italia). După Înviere, Isus s-a arătat mai întâi iubitei Lui Maria Magdalena și celorlalte femei care veniseră la mormânt. Aceasta a fost cea dintâi arătare și întărire a Învierii Domnului. După 40 de zile, timp în care a dovedit ucenicilor Învierea Sa, întărind temelia vieții prin învierea din morți, Domnul s-a înălțat la cer, unde s-a așezat de-a dreapta Tatălui. După scoaterea în Vinerea Mare din altarul Bisericii a epitafului (broderie liturgică cu scena plângerii lui Isus Cristos de către cei apropiați), până duminica dimineța - de ziua Învierii - nu se trag clopotele, ci se bate toaca; dar nu moartea, ci Învierea Domnului este baza credinței ortodocșilor, fiind și cea mai mare sărbătoare a creștinilor. Sfânta Lumină se aprinde numai la ortodocși, an de an, în Sâmbăta Mare, la ora 13 (la mormântul ce a fost al lui Isus Cristos). Crucea - singurul obiect creștin care nu se sfințește, ea fiind așa dintotdeauna - ca semn de deosebire a creștinilor față de cei de altă religie, amintește de răstignirea Domnului Isus Cristos, fiind cea mai puternică armă de apărare a creștinului; rostirea cuvintelor însoțitoare – “În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Amin” e și rugăciunea cea mai scurtă / pentru împlinirea nevoilor. Curățenia de Paști coincide cu instalarea anotimpului reînvierii naturii, evidențind nevoia credincioșilor de a pune totul în ordine în case / de a se elibera de lucrurile inutile, așteptând primăvara ca un semn de purificare, reprezentând o formă de revizuire a vieții – în urma solicitării din timpul postului. (Tradiția consumării cârnii de miel la Paști datează de pe vremea lui Moise, care a introdus obiceiul cinei pascale iar numele îi provine din limba aramaică, care în română înseamnă “trecere”). Oul, cu coaja ce ascunde albușul și gălbenușul - simbolizând sursa primordială a vieții - se consideră că reprezintă pe Creatorul lumii: care produce tot și conține totul în sine; întrebuițarea ouălor vopsite a fost dintotdeauna semnul după care se recunoșteau creștinii.

- Sfinților Petru și Pavel – 3 săptămâni / ținut în amintirea vieții și morții celor mai mari vestitori ai Evangheliei. Chemarea la apostolat a lui Petru s-a petrecut pe țărmul Mării Galileei, în portul Betsaida, unde Simion - cum îl chema de fapt - pescuia pentru a-și câștiga astfel pâinea. Fiind chemat de Isus, el a părăsit tot ceea ce avea, inclusiv familia, cu toate că nu știa foarte multe despre Mântuitor și L-a urmat pe Cel care l-a ales și L-a însoțit prin tot locul vreme de peste 3 ani. Petru (nume dat lui de Isus) a fost cel care a mărturisit Dumnezeirea Fiului Fecioarei Maria, s-a bucurat când pe Muntele Tabor Isus Și-a arătat slava Sa și a făgăduit că, de-ar fi să plătească cu viața, va rămâne alături de El, atunci când Domnul le-a vestit ucenicilor patimile și moartea Sa, spunându-le că toți Îl vor părăsi. Dar atunci când asupra lui s-a abătut ispita, n-a rezistat, ci s-a lepădat de El la fel ca și ceilalți și a tăgăduit până și faptul că L-ar cunoaște, pentru care a ajuns să-și spele greșeaua și slăbiciunea în lacrimile pocăinței. Pentru aceasta, Domnul l-a iertat și l-a pus din nou între Apostoli, Petru fiind mai apoi botezat cu puterea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii, alături de ceilalți aleși ai Lui. Devenit cu adevărat acea “piatră vie” pe care se zidește Biserica Fiului lui Dumnezeu, Apostolul Petru a propovăduit Evanghelia între iudei și apoi între locuitorii Pontului, Galatiei, Capadochiei, Bitinei și Asiei Mici, întemeind peste tot comunități creștine, învățând, mângâind și întărind credința primilor creștini. Marele pescar – cel mai în vârstă dintre cei 12 Apostoli proveniți din cele 12 triburi evreiești - și-a încheiat misiunea și viața la Roma, în 29 VI 67, când la porunca împăratului Nero, în timpul unei crude prigoane dezlănțuite de acesta, Petru a fost răstignit cu capul în jos pe o cruce amplasată pe colina Vaticanului, în piața care îi poartă astăzi numele. Originar din Tarsul Ciliciei, Sfântul Pavel – numit în tinerețe Saul (adică cel cerut prin rugăciune de la Dumnezeu) – a studiat teologia mozaică, pregătindu-se să devină un învățător al Legii Vechi. Ajuns unul din cei mai buni cunoscători și apărători ai vechii religii a evreilor (împuternicit de Sinedriul din Ierusalim), Pavel / Saul din Tars (localitate aflată astăzi în Turcia) a fost concomitent unul din cei mai înverșunați prigonitori ai primilor creștini. Pe un astfel de om l-a căutat și l-a ales harul lui Dumnezeu, chemându-l să fie unul din înfăptuitorii Împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Ascultând glasul lui Isus și cutremurându-se în fața vedeniei minunate de pe drumul Damascului, Saul s-a botezat în credința creștină. După numai câteva zile de post și rugăciune, renașcutul Pavel a început să propovăduiască în sinagogi că Isus este Fiul lui Dumnezeu și să predice Evanghelia, misiune pe care a întreprins-o până la moarte; a publicat 14 Epistole în Noul Testament. Lui Pavel i se datorează în cea mai mare parte răspândirea creștinismului în Asia Mică și în Europa de SE iar epistolele sale alcătuiesc un adevărat cod de legi morale și un bogat tezaur privind viața lui Cristos. El s-a făcut robul tuturor oamenilor, ca să-i câștige pe toți pentru Domnul despre care zicea că trăia în el, viața lui aparținându-I. Pavel s-a socotit cel dintâi dintre păcătoși și cel mai mic dintre Apostoli, fiind răbdător în necazuri și stăpânit de duhul lepădării de sine până la a nu dori să cunoască plăcerile deșarte ale lumii. La fel ca și Petru, Pavel a făcut nenumărate și mari minuni, căci cei 2 Apostoli aveau darul proorocirii, al vorbirii în

limbi și al vindecării de boli. (Amândoi Apostolii au înviat morți: Petru a readus la viață pe Tabita și Pavel i-a redat viața lui Eutih). Sfântul Apostol Pavel a murit ca un martir, decapitat la marginea Romei (azi capitala Italiei, atunci capitala Imperiului Roman), în aceeași zi cu Apostolul Petru și tot din porunca împăratului Nero. Pe 29 VI, când este sărbătorit “Sân’ Petru”, este așteptată dezlănțuirea furiei focului, de această dată însă sub forma fulgerelor. Se credea că dacă în acea zi fulgera și tuna, nucile ieșeau “fulgerate” - cu miezul negru și uscat sau cu mucozități iar alunele nu se făceau, picând pe jos și mâncându-le viermii. Sfântul Petru era asociat ploilor cu grindină, el fiind considerat și stăpânul pietrei cerești. Sărbătorirea prin post a apărut “pentru că el 3 zile a fiert piatra în cer, ca să nu le strice oamenilor, de aceea piatra e mărunțică și rară, cu picături albe de ploaie”. Credința importanței păzirii pietrelor lui Sânpetru era ca piatra să nu bată nici porumbul și nici via. Considerat a fi stăpânul cheii care descuie și încuie Împărăția Cerurilor (sau altfel spus – “portarul Raiului”), unde îi primește numai pe oamenii buni, în Evul Mediu, Sfântului Petru îi era asociată piatra verde de matostat, care simboliza credința puternică. De ziua Sfinților Petru și Pavel erau culese merele de Sânpetru (acrișoare și timpurii) care erau doborâte din pomi prin lovire cu bătele și tot atunci - fiind ieșirea din post - erau serbați “Moșii de Sânpetru”.

- Adormirii Mariei – 3 săptămâni / ținut în amintirea și pentru cinstirea deosebită a Sfintei Fecioare Maria, Maica Domnului. Venerarea Prea Sfintei Fecioare Maria se datorează lui Dumnezeu – că a învrednicit-o cu marea cinste de a fi Maica Fiului Său și a vestit prin ea că se va face mântuirea lumii, îngerului / arhanghel / Gavril – care a numit-o “plină de har” și i-a dat vestea nașterii Fiului Domnului, Sfintei Elisabeta (verișoară cu ea) / mama proorocului Ioan Botezătorul / care a numit-o “binecuvântată între femei”, lui Isus / Fiul ei / care, răstignit pe cruce, a avut grijă de ea, dând-o în seama celui mai iubit ucenic al Său și credincioșilor din vremea ei - care o cinsteau. Părinții Mariei au fost Ioachim și Ana; a fost dată la mănăstire, până când a făcut 14 ani. Maria (trăgându-se din aceeași familie ca și Iosif, rudă îndepărtată a sa, care a devenit bărbatul ei) a trăit în Nazaret - azi în Israel, atunci în Imperiul Roman iar ultimii săi ani, la bătrânețe, văduvă, într-un adăpost la poalele Muntelui Sion, după mulți ani pe care i-a trăit în orașul Efes / din Turcia de azi. (Brăul ei se află acum păstrat la mănăstirea ortodoxă Sf. Gheorghe din Siria). Primul ei copil - avut cu Iehova - a fost Isus, pe care L-a născut pe când avea 15 ani. Maria a avut copii și cu Iosif (dintre cei 5 băieți ai săi, Isus a fost cel mai mare, frații Lui vitregi fiind Iacov, Iose, Iuda și Simion) și a murit în 15 VIII 47, când avea aproape 69 de ani, moartea ei fiind anunțată de îngerul Gavril cu 3 zile înainte (la fel cum același i-a adus Buna Vestire - a nașterii lui Isus). La 3 zile după moarte, trupul ei s-a ridicat din mormânt la cer, la viața de veci, în aceeași seară, la masa Apostolilor, Maria înfățișându-se și spunându-le: “Pace vouă de la Fiul Meu și Dumnezeu!”
- Crăciunului – 6 săptămâni / ținut în amintirea postului patriarhilor și al profeților din Vechiul Testament (care așteptau venirea Mântuitorului), postului lui Moise (timp de 40 zile înainte de primirea și darea legii celor 10 porunci) și postului proorocului Ilie (40 zile). În noaptea 24 / 25 XII 0, la Betleem (azi în Israel, atunci în Imperiul Roman), s-a născut Isus – din părinții Iehova și Maria: a fost Fiul Fecioarei Maria, mutată și logodită / când era deja gravidă / cu bătrânul dulgher Iosif; Isus a fost zămislit prin Duhul Sfânt, Fecioara Maria fiind puncta de trecere a lui Dumnezeu pe pământ, născându-L pe unicul său Fiu fără dureri. (Isus a cerut continuatorilor săi să aniverseze învierea Sa – la Paști - și nu să-I celebreze neapărat Nașterea / respectiv Crăciunul). Isus s-a născut într-un grajd al hanului din Betleem – fiindcă Mama Sa, domiciliată în Nazaret dar aflată acolo pentru a participa la recensământul de a doua zi, n-a găsit loc de cazare. Crăciun era proprietarul hanului și nevasta lui L-a moșit pe Isus, el crezând de atunci în Dumnezeu - devenind astfel primul creștin. Sărbătorirea Crăciunului / nașterii Domnului Isus / are în centru colindele și mesele rituale (colindele reprezentând un scenariu compus din texte ceremoniale, formule magice, dansuri și gesturi – transmise în case și pe ulițe de către cete sacre - ele vestind nașterea lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, urând sănătate, rod bogat și împlinirea dorințelor în noul an; mesele rituale abundă - la ele luând parte familia, rudele și nașii - dar se practică și împreună cu previziunile meteorologice, alungarea spiritelor morților, aprinderea focurilor, strigătele “peste” sat, etc.). Cadourile de Crăciun se oferă din inimă, cu generozitate, Isus privind acest gest ca pe un dar către El – așa cum au făcut cei 3 înțelepți (magi) Melhior, Gașpar și Baltazar care, îndrumați de către Dumnezeu prin steaua căzătoare, venind dinspre E (răsărit / Babilon) L-au găsit pe pruncul sfânt și I-au dat acestuia aur, smirnă și tămâie. De fapt, Isus s-a născut în 29 V -7, la Nazaret; Regele Irod a murit în 13 III -4, în cel mai vechi oraș locuit – de acum 10 milenii - al lumii = Ierihon iar alinierea planetelor Marte, Jupiter și Saturn, care prin conjuncție dau o luminozitate excepțională / ultima oară observată în 10 X 1604 - când a și fost demonstrată de către celebrul astronom Johannes Kepler / a fost călăuza magilor menționată de Biblie. În 354, Vaticanul – prin papa Liberiu - a decis separarea Nașterii de Botez, serbate până atunci împreună, Crăciunul fiind mutat în 25 XII iar Boboteaza (Botezul) rămânând în 6 I. În 526, împăratul bizantin Iustin a cerut călugărului dobrogean Dionisie Exiguus să întocmească calendarul creștin (fiindcă până atunci oficial era folosit calendarul roman, cu începutul la întemeierea Romei) plecând de la Nașterea Mântuitorului și greșelile lui de calcul, cu câțiva ani, au rămas așa, până în prezent.

Superstiții și prejudecăți

În Belinț, sătenii aveau o primitivă educație socială și de aceea circulau o mulțime de superstiții și prejudecăți (de exemplu, ca răposatul să nu se facă strigoi, mormântul proaspăt, a doua zi, era înconjurat de 3 ori cu fir de lână neagră ori se turnau 9 ocale / unitate de măsură puțin mai mare decât 1 kg / de zeamă acră de varză – denumită “moare” - amestecată cu cenușă, la cruce, operațiunea făcându-se de 3 ori în decurs de 9 zile sau se împlânta lângă cruce un fus cu vârful în jos, spunându-se “cum stă fusul ăsta în pământ, așa să stai tu în pământ”); înainte de îngropare, când obișnuit mortul ședea pe masă în casă 2 zile pentru jelit, dacă pe sub el trecea vreun câțel, pisică sau pui, atunci se considera că “se împiedică mortul” și procedura era următoarea: se puneau ac în flacăra lumânării până se înroșea, după care mortul era împuns cu el în piept și în amândouă urechile, în ziua înmormântării una dintre femei mergând în urma convoiului presărând pe drum țărâță, de la casă până la cimitir.

Dintre superstiții, în sat se practicau și descântecurile, între care cel mai frecvent era cel de “diochi” (datorită ignoranței, educației insuficiente și mentalităților primitive), creând o atmosferă magică – la limita vrăjilor / făcut la fel pentru oameni și animale:

- textul “Doamne Dumnezeu / Lasă-ți leac în descântecul meu / Maică Sfântă Mărie / Ajută-i lu’ (numele bolnavului) / Ș-a plecat pră cale / Pră cărare / Și s-a întâlnit cu muroanele / Și cu strigoanele / Și prăstă voi a călcat / Și voi v-ați mâniat / Și pră (numele) l-ați săgetat / Prân creii capului / Prân fața obrazului / În bulzii ochilor / Și în gene / Și-n sprâncene / Și-n ghinți / Si-n măsele / Numai cu gura am descântat / Nici de leac nu v-am lăsat / În cap la (numele) / Numa’ acolo v-am mânat / La capătul pământului / La poalele vântului / Unde nu s-aude / Cântători de cocoși / Nici sunet de topor / Nici iarbă de păscut / Și apă de băut / Acolo să te duci / Muroane / Și strigoane / Acolo să-mbătrâniți / Acolo s-odihniți / Ș-acolo să stați / Și să pestați / Și leac la (numele) / Să-i lăsați / Să rămână curat / Ca-n pânțele maicii-sa ce l-a făcut” era repetat de 3 ori, după care descântătoarea adăuga “Cu mare rugămînt m-am rugat / Doamne să fie ascultat / Că eu mi-s vestitor / Dumneata ești lecuitor”
- subiectul era așezat lângă pragul ușii, după care descântătoarea cu un vâtrai având jar, peste care presăra tămâie, tămâia de 3 ori în jur, apoi luând un topor pe care-l așeza cu tăișul pe capul subiectului spunea “Ieși colțată / Ieși bălțată / Nu te pune / Nici pă mumă / Nici pă tată / Nici pă moș / Nici pă babă / Nici pă (numele)”, punând pe urmă toporul pe “ușorul” (tocul ușii) de sus, de jos, pe cel din dreapta și pe cel din stânga – făcând deci semnul crucii – și spunând de 3 ori: “Cum să-ntâmpină ăsta și cu ăsta și ăsta cu ăsta, așa / Să se-ntâmpine / Colțata / Bălțata / Mama pădurii / Moșul codrului”, încheind cu o cruce marcată cu funingine pe fruntea, barba, obrații și ceafa subiectului
- tămâind locul bolnav - după ce descântătoarea a pus tămâie pe jar – spunea repetat (luând pe rând și învârtind deasupra locului bolnav: un craniu de câine, o seceră, o cracă de măr și un fir de mătură): “Spurc cu 99 de fealuri / Și cu muroane / Și cu strigoane / Și cu răcnituri / Și cu pocituri”

În timpul când femeia era gravidă, nu era scutită de nici un lucru – atât în casă, cât și la câmp – fiindcă se credea că astfel își ușurează sarcina la facere; înainte de naștere, i se puneau la căpătâi busuioc sfințit – pentru ca mama să cunoască ursita noului născut (reminiscență a superstiției latine) iar bărbatul era în apropierea soției, crezându-se că astfel i se ușurează durerile facerii și se grăbește actul nașterii.

Dintre prejudecăți, în Belinț nu se lucra – pentru a nu fi:

- loviți cu copita de cal și omorâți - în ziua lui “Sân’ Toager” (datină ținută de belințeni la “zăpostul de Paști”)
- trăzniți de fulger în cursul anului - vineri seara (nici măcar cusut), în Joia “verde” (după Paști), în primele 3 zile după Rusalii sau în primele 2 zile după Sfântul Ilie (denumite “pălia”, respectiv “pârliia”)

Tot în această categorie mai intra răsturnatul accidental al sării (care aducea necaz), etc.

Conflicte

Sătenii nu erau gâlcevitori. În cazul diferendelor, ajungeau să se împace deoarece erau ordonați și cinstiți; privind morala juridică, erau iubitori de libertate, punând-o deasupra averii. Belințenii considerau omorul cea mai urâtă crimă. Nu erau răzbnunători și doar în cazurile cele mai grave ajungeau să se bată - cu bâtele; datorită moravurilor blânde, la bătaie nu scoteau cuțitul, deși toți îl purtau pentru treburile cotidiene. Belințul nu era de tip autarh, ci diferențele de profiluri spirituale în sat variau de la un individ la altul, astfel încât era un sat românesc dar nu era o comunitate; se manifestau în general două curente sociale: al păstrătorilor de tradiții și al celor care nu numai că nu le îndeplineau dar le și sfidau. Însă cuvântul dat era respectat.

În toate manifestările de viață erau:

- disprețuite pudoarea și virginitatea / fecioria - sau în cel mai bun caz indiferente
- desfrâu sexual (femeile sufereau de senzualitate exagerată)
- lux exagerat – mai ales la femei (care în schimb nu prea știau să pregătească o mâncare potrivită pentru alimentația familiilor lor sau să-și îngrijească pruncii pe care îi aveau / luxul fiind de suprafață – în sensul că voiau a acoperi multe slăbiciuni și lipsuri izvorâte și dintr-o morală foarte șubredă)

- deficit în credința divină
- lipsă de solidaritate

Porecla fiecărui locuitor era o dovadă a statorniciei în sat. Rețetele avute în vedere sugerau cât mai multe dintre ingredientele care particularizau personalitatea celui în cauză, de obicei ale bărbatului, recunoscut ca “șef”. Uneori, patronimicele aveau o conotație batjocoritoare, copiii fiind cei mai sensibili în astfel de cazuri.

Mișcarea populației

Încă din Evul Mediu, drumul comercial bănățean Orșova – Caransebeș – Lugoj – Timișoara trecea prin Belinț (cu căruța pe atunci dura 12 ore din sat până în Timișoara). Belințul era oprire oficială a diligenței poștalionului (linie inaugurată în 24 IV 1724) în drumul său de la Lugoj la Lipova ori Sânnicolau Mare + viceversa (fiind locul de despărțire, respectiv de întâlnire – deoarece traseul de o stație Lugoj – Belinț / sau Belinț – Lugoj / era comun). Telegraful s-a introdus în 1853. Linia ferată Timișoara – Lugoj, cu stație în Belinț, s-a deschis la 22 X 1867.

Datorită situației locului, aflat în câmp deschis, de o mare fertilitate, la întretăiere de drumuri, Belințul a fost supus imixtiunii vecinilor și mișcărilor de populație spre el, ca și centru unde toată populația vorbea româna (felul de trai al locuitorilor și grădinaritul a reclamat dintotdeauna mai multe brațe de muncă decât avea satul).

Au fost 3 valuri semnificative de strămutați:

- 1767 veniți din Alioș, din cauza austrieilor (așezați în E Belințului / în partea “Chesințului”)
- 1786 gușați veniți din Darova, tot din cauza coloniștilor aduși din Imperiul Habsburgic (așezați în SV Belințului / în partea “Darvei”)
- 1821 veniți din Oltenia, datorită înăbușirii acolo a revoluției conduse de Tudor Vladimirescu

În Belinț, de-a lungul timpului, au venit sute de persoane (mai mult femei, aduse ca neveste sau în calitate de nurori). Se practica sistemul de recomandare: cea venită aducea după sine și pe alții din localitatea ei; dar imigrările și emigrările n-au jucat nici un rol activ în viața socială a satului. Străinii – inclusiv puținii minoritari - erau tolerați cu indiferență, fără a fi însă văzuți cu ochi buni.

Bărbații se desprindeau mai greu de gospodăria părintească. (Sistemul de moștenire prin suveranitatea celui mai bătrân cerea băiatului să rămână acasă și să aducă o femeie care să se constituie într-o mână de lucru suplimentară + zestrea). Fetele erau trimise în alte case din sat; prea rar au plecat belințenele prin căsătorie în alte sate. Obiceiul era ca zestrea să constea din salbe de galbeni. În Belinț, numărul femeilor era mai mare decât al bărbaților.

În 11 I 1795 s-au făcut de către habsburgi recrutări din Belinț pentru lupta contra lui Napoleon Bonaparte, fără mare ecou între localnici, astfel că în 2 VIII 1812 s-a introdus pedeapsa cu spânzurătoarea pentru cei care evitau înrolarea.

Căsătoria

Sătenii erau timpurii în viața sexuală; așa că, bărbații începeau a se căsători de la vârsta de 16 – 17 ani iar femeile de la 13 – 14 ani. Nu erau violuri sau incesturi (de altfel, belințenii aveau năravuri blânde și în sat nu au fost fapte criminale ori de violență / doar bărbații mai trăgeau câte o bătaie femeilor, furtul fiind aproape necunoscut, instinctul răzbunării limitat ori înfrânat iar în caz de nevoie sau pericol / incendiu, inundație, etc. / ajutorul mutual era spontan).

Tinerii se cunoșteau și se împrieteneau la târguri, baluri, horă și la povești seara. Uneori, la simpla recomandare a cuiva, se cereau în căsătorie (însă aceasta era hotărâtă de părinți).

Primul pas spre realizarea cununii era “pețitul”: acesta era făcut de către fecior și părinții lui printr-o rudă femeie, care era trimisă la familia fetei pentru a le aduce la cunoștință dorința și ea se întorcea cu răspunsul părinților fetei.

În cazul că răspunsul era favorabil, urma al doilea pas, “tocmeala”: ambele familii se informau reciproc asupra situației tinerilor, părinții feciorului și el mergând împreună cu pețitoarea în duminica următoare la familia fetei, acordul părinților tinerilor asupra zestrei și înființării noii gospodării fiind apoi întărit prin daruri: tații își dădeau mâna iar mama feciorului da fetei în poala șorțului “arvuna” – din bani de aur / într-o sumă după posibilități.

Al treilea pas era “cregingța”, adică logodna (care uneori se petrecea în aceeași zi): într-o suită împreună cu rudele mai apropiate și vecini, se aducea la cunoștință publică intenția căsătoriei, familia fetei oferind o masă; atunci se stabilea data căsătoriei, în general la câteva săptămâni distanță. (În cazul răzgândirii fetei între logodnă și căsătorie, arvuna – denumită local “căpara” – era restituită / uneori dublu / dar dacă băiatul strica logodna, atunci pierdea banii).

Următorul pas după logodnă era nunta, fixată într-o zi de duminică sau de sârbătoare. Tradiția în Belinț era ca în acest interval de timp, dintre logodnă și cununie, fata să nu iasă din casa ei (dar nici băiatul nu avea voie să coabiteze cu ea, doar s-o viziteze). Mireasa era învelită cât numai ochii i se puteau vedea (acest obicei nu era de la turci, ci moștenit de la romani, ca să se știe că e de-a pururea supusă bărbatului). Nunțile țineau uneori 4 – 8 zile și nu doar într-un singur loc, nuntașii punându-se în mișcare și ajungând până și în alte sate, trăgând în aer cu pistoalele. Nu toți însă se căsătoreau în fața altarului, mai ales din cauza cheltuielilor, regula fiind ca acestea să fie enorme pentru posibilități (taxele religioase, hainele, costurile cu nașii și nunta, etc.).

Răpirea fetei apărea când părinții se opuneau căsătoriei copiilor lor - care se iubeau și țineau să se ia. Feciorul, într-o seară, răpea fata (de cele mai multe ori cu învoirea ei), se adăposteau mai multe zile la o rudă ori la un cunoscut din sat sau satele vecine și apoi ieșeau la iveală. Rezultatul era în cele mai multe cazuri că părinții, puși în fața faptului împlinit

“făceau cele bune” – adică își dădeau învoirea la căsătorie, împăcându-se cu situația (dar răpirea / “raptul” / era totuși considerată în sat faptă rușinoasă).

Gravidele nășteau acasă – cu ajutorul moașelor. În familii – în general - femeia era supusă bărbatului; belințenii își motivau căsătoria după aceeași origine etnică, adică români, soții cununându-se în principal după 3 criterii apropiate statistic ca pondere:

- pentru calități fizice (+ putere de muncă)
- din drag
- pentru avere

Codul civil austriac (valabil din 1811), a fost introdus abia în 29 XI 1852.

Averea

Privind averile, înzestrarea în Belinț era astfel:

- bunurile mobile le primeau soții în posesiune când se căsătoreau
- bunurile imobile deși erau folosite efectiv, în proprietate erau dobândite numai la moartea părinților

Datorită acestui sistem, proprietarul averii dintr-o gospodărie era bunicul / iar în lipsa lui, tatăl. De regulă, bărbatul făcea muncile cele mai grele (cât aveau puteri, bătrânii din Belinț nu trândăveau, ci munceau și erau mereu voioși – ceea ce le dădea un farmec deosebit). Familiile în subordine trăiau în aceeași gospodărie cu bunicul, sub conducerea lui, munceau împreună și din surplusul veniturilor își măreau patrimoniul prin noi achiziții, care formau tot proprietatea bunicului - astfel încât, în familiile belințenilor, influențele bunicilor erau mai mari decât ale părinților. Bătrânii greu dădeau mână liberă tinerilor la conducerea gospodăriei iar averea era dobândită numai pe cale de moștenire; în acest fel, bazându-se pe principiul simplu al proprietății private (în contradicție cu dreptul individualist al concepției nomade), în Belinț s-a menținut ancestrala comuniune familial-patrimonială – în care se respecta autoritatea capului familiei și instituția averii liniare. (De altfel, un imbold al tradiției a fost în Evul Mediu și stăpânirea otomană – când dijma / impozitul / se plătea după numărul fumurilor, ceea ce păstra pe cei de același neam împreună, în familie; Belințul a fost însă vremelnic ocupat de turci, în rest – cât Banatul a fost Pașalâc – el aparținând Principatului Transilvaniei). Astfel / pământul fiind strămoșesc / înstrăinarea era un sacrilegiu și se vindea doar ca belințenii să-și:

- cumpere bani de aur
- mărească gospodăria
- zidească vreo casă nouă

De exemplu, privind valoarea, în 19 IV 1782 licitația domeniului Belinț a fost de 35529 florini. În timpul administrației imperiale, impozitul a fost diferențiat: pe capul de gospodărie era o sumă integrală și apoi proporțional (din impunerea fiscală datorată) pe membrii familiei sale; dările erau strânse de jude (cneaz sătesc – care asigura atribuții asemănătoare cu ale primarului / de mai târziu), ales pe durata a câțiva ani, dintre localnici. Dijma / socotită venit direct al împăratului – în calitatea sa de unic stăpân / era din produse sau bani: florini, cu diviziunea creițari (1 ducat de aur consta din 2 florini și 9 creițari); în 1858 a fost adoptată moneda de argint guldenul, corespunzând la 60 de creițari. Șerbia (sclavia) a fost abrogată / abolită în 22 VIII 1785 iar iobăgia la 11 IV 1848; în 2 III 1853, o patentă imperială i-a emancipat pe jeleri (cei fără pământ), împrumutarea făcându-se prin răscumpărare – atunci înființându-se Cartea Funciară, în vigoare și astăzi. Averea comună, păstrată și “multiplicată” prin truda tuturor, era administrată – de regulă – de “purtătorul” casei cu multă obiectivitate, spre a nu stârni nemulțumiri familiale. Spiritul echității era foarte dezvoltat și abuzurile erau rare; de aceea, în Belinț, chiar și după predarea conducerii casei, bătrânii erau bine tratați și nu se manifestau ingratitudini. (Mai mult, în sat nici nu erau tulburări de posesie, oamenii fiind foarte respectuoși față de drepturile altora). Belințenii erau îndatoritori iar când își împrumutau bani nu-și socoteau dobânzi, fiind bucuroși că au făcut o faptă bună.

De multe ori, părinții își împingeau copiii la căsătorie – din interesul bătrânilor de a avea cine să-i îngrijească și nu neapărat din nevoia sexuală a tinerilor, căutându-se și dacă fata era de “viță bună”, adică de “neam bun”; deoarece fără consimțământul părinților nimeni nu se căsătorea, frica de a întemeia o familie pe cont propriu fiind caracteristică belințenilor.

Puterea absolută a celor bătrâni se întindea și după căsătorie - fără voia lor tinerii neavând dreptul să facă prunci (când soțul era plecat, față de socri, nora în casă era o adevărată martiră - iar față de bunici, tinerii soți erau mai respectuoși decât servitorii). Dragostea arătată băieților de către părinți era foarte puternică (fiind socotiți continuatori ai spiței) și nu se asemena deloc cu cea față de fete. În sat, obiceiul era ca femeia să fie datoare să-l descalțe pe bărbat (cizmele erau denumite “șișme” și să i le curețe).

Avortul, concubinajul, adulterul, divorțul, văduvia, celibatul

Cuplurile sterpe erau rău privite; femeia însărcinată era respectată dar lăuza – denumită “redușa” – trebuia să se îngrijească de gospodărie când ceilalți (din casă) erau plecați. Avortul era cunoscut și se practica – nefiind văzut cu ochi răi, însă nu era așa de frecvent ca în alte părți ale Banatului. Din punct de vedere moral, în Belinț nu se făceau deosebiri între copiii nelegitimi și cei legitimi. Nașii - denumiți “nănași” - atât de botez cât și de căsătorie, erau respectați.

Concubinajul era mai rar la familiile înstărite dar mult apreciat și practicat în schimb de către celelalte familii, fiind justificat prin diverse feluri. Cei care voiau să închege o familie ajungeau mai întâi să trăiască în “ortăcie” - cum era denumit concubinajul în Belinț - chiar și câțiva ani, schimbându-se între ei și de câte 4 – 5 ori pe an. (Erau părinți care consimțeau ca băiatul sau fata lor de 12 ani să intre în concubinajul precoce și până a ajunge la cununie, aceștia treceau printr-o serie întreagă de asemenea experiențe). Concubinii se bucurau de același prestigiu în sat ca și cei căsătoriți legal și se comportau ca atare. Conviețuirea astfel a unei mari părți din populație era din cauza:

- neîntrunirii vârstei legale pentru căsătorie
- obiceiului
- precauției față de viitor
- etc.

Pe de altă parte, căsătoriile precoce aveau motivații de ordin:

- estetic (îmbătrânirea, urâțirea, nimeni nu se mai interesează de respectivii)
- material (păstrarea averii și ajutor de lucru)
- moral (să nu rădă lumea că rămân fără căsătorie)
- ș.a.

Datorită insuficienței moralității, rezulta o lipsă de respect a legământului de fidelitate în căsnicie. Frecvent belințenii erau pe drumuri prin târguri mai mult sau mai puțin învecinate pentru desfacerea produselor lor; adulterele erau dese: se practicau pe o scară destul de întinsă, când controlul reciproc conjugal nu se putea face, soțul fiind veșnic pe drumuri. (Unele femei măritate se mândreau cu numărul amanților, bărbații neținând la cinstea lor conjugală, tolerându-le necredința; în schimb, cele înșelate erau răzbunătoare, atacând “șogorița” cu apă fiartă, preferând să-și păstreze bărbatul). Peste jumătate din localnici aveau raporturi extraconjugale.

Divorțurile erau privite cu indiferență, un procent destul de mare din adulți trecând prin această experiență.

Văduvia era disprețuită iar celibatarii erau foarte rari și rău priviți (fiind chiar considerați “stricați la minte”); de aceea, văduvii și divorțații se recununa aproape în orice condiții ori cel puțin stăteau în concubinaj (recăsătoria văduvului era mai degrabă cu o văduvă decât cu o femeie nemăritată).

Aproape toți sătenii au avut primul contact sexual înaintea majoratului (aventurile erau mai ales la câmp, în urma lipsei de supraveghere a părinților); instinctul sexual apărea devreme deoarece adulții și copiii dormeau în aceeași cameră și cei mici urmau cele auzite și făcute de cei mari. De asemenea, elementul erotic era relativ accentuat în poeziile aflate în circulație la Belinț, cu o finalitate libidinoasă; chestiunile folclorice din sat – inclusiv cântecele – denotau această linie a liricii populare și erau cunoscute de toți românașii pentru că exprimau realități evidente ale vieții lor (însă acestea, prin înțelesurile vădit sexuale exprimate, nu prezentau caracteristici deosebite de ale restului bănățenilor – decât prin comparația că erau aproape numai din acestea, lipsind alte teme frecvente în alte părți). Ca adolescenți, mai ales la horă / în toate duminicile și zilele de sărbătoare erau hore / ei învățau de toate...

Folclor

În Belinț au fost primele reprezentații teatrale în limba română din Banat. În acele vremuri, cea mai liniștită viață era a satelor – iar Belințul se integra perfect ori chiar dădea “tonul”; locuitorii erau preocupați de grijile lor, dornici de a ajunge la trai mai bun, fiind mândri că sunt bănățeni și vara, peste tot, se auzea doina bănățeană de care belințenii nu se despărțeau nici la coarcele plugului, nici la recoltat (istoricul Nicolae Iorga, care avea să devină premierul României, zicea că zona Belințului e “patria corurilor”). De pe câmpie sau de la horă se auzeau cântece care convingeau asupra simțului artistic; ca atare, în zonă au apărut cele mai vechi coruri țărănești / din România (corul Belințului era bărbătesc, pe patru voci și era zămislit pe altarul credinței religioase și în valorile spirituale naționale, funcționând pe lângă Biserica). Cântecele de nuntă erau însă cele mai rare.

Folclorul Belințului a fost studiat – printre alții – și de către maestrul Ciprian Porumbescu și Sabin Drăgoi - cântecele fiind considerate “cele mai frumoase întâlnite vreodată”, adevărate “nestemate” ale muzicii românești, multe unicate; de altfel, compozitorul primei opere românești, Sabin Drăgoi, a realizat Monografia muzicală a Belințului (cu cântece, colinde, bocete, doine și dansuri) și a compus “Rapsodia din Belinț” (cunoscută și ca “Rapsodia bănățeană”) - bazată pe melodia celebrei balade ancestrale “Miorița” - dedicată lui George Enescu și dirijată de acesta, în premieră, la București / fiind inspirația Rapsodiei Române. Cel mai răspândit instrument muzical era fluierul / flautul = duruțul național. (De altfel, la începutul antichității, în timpul tracilor, înaintea Daciei, Banatul, cunoscut ca regiunea Tibisia, locuită de ligieni, însemna “țara cântăreților din fluier”).

O culegere a textelor timpului (la începutul Epocii Moderne), din Belinț, cuprinde:

- “Când treci – bade pe la noi / Pune ciopoței la boi / Și te-abate pe la noi / C-oi fi muiere miloasă / Și te-oi slobozi în casă / Și ți-oi da eu de cinare / Mai pe urmă de culcare”
- “Au-au-au, inimă au / Da’ ce otravă să-ți dau? / Că de-o lună și mai bine / Arde inima în mine / Și de dor arde ca focul / Nici în rai nu-și află focul / Nici în rai – dar nici în iad / Numa’ cu lelița-n pat”

- “Frunză verde foaie dragă / Cătu-i țara mea întreagă / Numa’ o fată mi-e dragă / Că-i înaltă, subțirea / Aș da mult să fie-a mea / Zău aș vânde de-aș putea / Și din ceruri partea mea / Că de-ar fi în braț’ la mine / Nici în rai n-ar fi mai bine / Și în rai de m-ar chema / Fără mândra n-aș pleca / Și-aci poți trăi ca-n rai / Când pe mândra-n braț’ o ai”
- “Că d-o vreme-atâta zac / De ca frunza m-am uscat / Și nici om nu pot afla / Să mă știe vindeca / Eu cu drag i-aș da cât cere / Să mă scape de durere / Dar nu-i doctor pe pământ / Să mă vindece nîcîcînd / N-are leac inima mea / Eu nici mort nu scap de ea”
- “Inima amar mă doare / Când văd mândra ca o floare / Ca un fir de rosmalin / Aș purta-o tot în sân / Ce să fac că nu-i a mea / Mamă-sa nu vrea s-o dea / Bată-l crucea noroc rău / Că n-o lasă-n brațul meu / Mă culc sara cu ea-n gând / Mă scol noaptea suspinînd / Foaie verde lemn domnesc / Adă-mi Doamne ce gîndesc / Pe lelița cu mărgelile / Ad-o în brațele mele / Nu lăsa vremea să treacă / Că de dor inima-mi seacă”
- “Dar tu floare n-ai crescut / Numai eu să te sărut / Ai crescut mîndro fetițo / Și la alții dai guriță / Lelișoară ochii tăi / Șapte țări aș da pe ei / Dragă și gurița ta / Vinde-aș lumea pentru ea”
- “Măi fetiță michicea / Tu să-mi fi iubita mea / Taci tu ceacea dracului / Cum iubită eu să-ți fiu / Că nici a iubi nu știu / C-am o maică simțitoare / Și-o cățea lătrătoare / Ceacea’ tău te-o învâța / Ce să faci cu maică-ta / Unge ușa la țâțână / Și dă la cățea dă cină / Lu’ maică-ta pat d-ogină / Și vin’ la mini-n grădină / La o boghie de fân / Acolo să ne iubim”
- “De ce mîndră n-ai ‘eșit / Aseară unde-am vorbit / Ori n-ai vrut ori n-ai putut? / Ba eu-am vrut și n-am putut / Dă pustiu dă lucru mult / Lasă lucru’ la bestreag / Că de lucru-i toată vara / Da’ iubitu-i cu nimara / Te iubesc într-o pripală / Și-apoi mergi la lucru iară / De bărbatu’ te-o-ntreba / O să-i spui tu lui așa: / C-o tunat în cuină-un porc / Și-o-nburdat oala în foc / Nu putui să vin dăloc”
- “Vecină de lângă mine / Nu-ți purta bărbatu’ bine / Că-l văd astăzi și-l văd mâne / Și ne-om face de rușane / Că tu-l mâni sara la boi / El trece gardu’ la noi / Îl iau de mână-l bag în casă / Și-i dau cină la lumină / Și un pat imperinat / Buze moi de sărutat”
- “Am o mîndră-n sat la noi / Și o țan cu buze moi / Dușmanii îmi fac năcaz / Că doar de mândra mă las / Dar dușmanii n-au ce-mi face / Pentru mândra care-mi place / Nici chinezul satului / Și nici domni statului / Domni-s domni și au drăguțe / Le poartă vara-n căruțe / Cumpără bluzi și cătrînță / Pentru un pic de guriță”

Cântece mai recente din Belinț sunt ca:

- “Bun lucru, bade, la plug / Merge-ți boii bine-n jug? / Să fii, mîndro, sănătoasă / Cum dai vorba de frumoasă! / Și tu, badeo, sănătos / Cum mulțamești de frumos! / Hai mîndruțo, să prînzim / Și-apoi să mai odihnim! / N-am venit eu să prînzesc / Nici aici să odihnesc / Ci-am venit să-ți povestesc / Că, badeo, te părăsesc / Dar nu pentru dumneata / Fără pentru maică-ta / Că umblă peste-arături / Să facă fermecături / Să mă farmece pe mine / Să mă las, badeo, de tine. / C-atunci, badeo, m-ai lăsa / Când o număra maică-ta / Iarba de pe nouă lunci / Coamele la doi cai murgi / Și atunci și nici atunci / Când o face salca nuci / Și gutâniu pere dulci”
- “Trimis-a-mpăratul carte / La fecile dă păcate / Să nu poarte brâu la joc / Că pă țară-i mare foc / Să nu poarte brâu, mărgelile / Că pă țară-i mare jele / Să nu poarte brâu, colori / Că nu le rămân feciori”
- “Împăratul nost’ cel bun / P’aste zile de Crăciun / Bucurie ne-a făcut / Astfel cum n-am mai avut / Că ne-a dat mitropolie / Să-l pomenim în vecie / Mitropolie românească / Ca românii să-nflorească / Toți românii bănățenii / Și cu frații ardelenii”
- “Nu vi-i vouă, mîndre, jele / De cătane tinerele / C-așa trec plumbii prin ele / Ca și focul prin surcele? / Jele mi-i dar n-am ce face / Cătănia nu-ți dă pace”
- “Capră ciută, făr-un corn / Șapte draci la popa-n horn / Capră ciută fără coarne / La jupâna-s șapte hoarne / Și-n tot hornul dracu’ doarme”
- “Fata popii de la noi / Are-un botieș de oi / Și căruț cu patru boi / Și curtea îi șindrilită / Și ea tot nu se mărită”
- “Când eram mai tinerel / Mîncam carne doar de miel / Și sărutam frumușel / Acum mînc carne de capră / Și mai țuc gură de babă”
- “Câte fete-n Chizătău / Duhănesc și țin băgău / Numai una-i mai curată / Că bagă un pumn odată”
- “Fecili din satul meu / Merg la piaț’ la Chizătău / Cu ouă și cu puiuți / Să facă bani la drăguți”
- “Cântă o păsărică în vie / Mândra moare de mânie / Că i-am scris pe-o hârtiuță / Că n-o mai vreau de drăguță”
- “Fă-mă, Doamne, ce mi-i face / Fă-mă cercul penelor / Portul belințenilor”

Astăzi, cele mai prestigioase coruri din România – cum ar fi Madrigal - au incluse în repertoriul lor cântece din Belinț, cu difuzare inclusiv în străinătate.

Vorba

Graiul bănățean era bine reprezentat în Belinț:

- alce (alte), alitău (cuptor), arămiz (mătasă), arnodă (agrafă), arnodită (sfoară răsucită pentru legarea cozilor), arșău (hârleț), arîngu (clopot), aur (ață de aur), avlie (curte), să să arecie (să se arate), etc.

- baiera (curea, sfoară cusută de un obiect), batăr (măcar), băgrân (salcâm), băjocura (porecla), bircă (ață de lână), boambe (boabe), bolănoș (istet), boc (pieptar), boncași (ghete), brâgle (trăgător la război de țesut), briptă (briceag), bucate (bucate), a bucta (a cădea), bucală (cană), brăcișă (cingătoare), a bui (a izvorî), butoară (gaură), buturit (găurit)
- cage (cade), carcie (carte), căștig (câștig), cățel (grinzi subțiri care susțin cornii), căbăniță (haină din dimie decorată), cărică (mosor), cealmă și ceapsă (bonete), ceslă (lopată), cănată (cană), călaie (vas), călcâni (călcâi), cărșag (ulcior), cărpă (basma), ches (buzunar), chițoran (pungă de piele), chizu (de aceeași vârstă, cu același nume), chintuș (vestă decorată), căce (câte), chică (coadă împletită), cioareci (pantaloni), ciupag (cămașă), ciurat (decorat prin perforare), tiritură (tivit), chimineț (treaptă mai ridicată lângă cuptor), cindă (tindă), ciuble (vase), cinierieță (tinerete), clăbăț (căciulă), cloță (cloșcă), coțcă (décor), cotrântă (cartofi), cuni (cui), curie (curge), cocia (căruța)
- dâlmă (dig), dricală (saltea de paie), driglu (lemn de tras grâul de la ciur), dos (căptușeală), dăparce (departe)
- făloșie (mândrie), fișcălos (mândru), fodor (volănaș), furchiță (furculiță)
- găigană (scob), găitan (șnur), givan (taifas), a ghișăi (a foșni), gălgăriță (gât), goșci (oaspeți), a gorgoni (a alunga), gurgui (vârful opincii)
- hâră (fâșie de piele)
- a jui (a reuși), a jăui (a jefui), joavină (animal sălbatic), joardă (băț)
- imală (noroi), inge (unde), irean (hrean), să ierce (să ierte)
- laibăr (vestă), legie (lege), lila (albastru), limpaș (felinar), ludaie (dovleac)
- mandră (mămăligă), mășai (față de masă), mărămă (basma), mestecări (făcăleț), mincie (cojoc femeiesc), mulcie (multe)
- năince (înainte), nocie (note)
- obșieu (la plug), ochi (decor)
- pacini (încălțăminte de lână tălpuită), păturată (plăcintă), păpuși (ghete), peceică (închizător la haină), pesăc (nisip), pomocilă (rudă), piesce (pește), piersăcat (roz), plâncică (șnur de legat cozile), pliș (catifea), precinie (prietenie), pringie (prinde), a pofci (a pofți), prolicca (numele), proțap (oiște)
- râne (râie), rociță (rotiță)
- sadă (pânză de bumbac), sfăgit (sfădit), scurceică (haină), sperie (vas mare de măsurat cereale), spăcel (ie), somot (catifea), săvon (vâl de mireasă), uscnă (rochie), supravit (scos din armată)
- suștar (vas de muls vaca), șinior (găitan), șlaier (vâl), șcie (știe), șușcină (limbă de pământ în grădină)
- tălpoane (grindă groasă de stejar), tăman (tocmai), târnaț (tindă), târș (tufiș), tăcie (toate), trâmbă (pânză strânsă sul)
- a țuca (a săruta), țest (obiect de tuci circular de acoperit aluatul), țoale (haine), mincie (ține minte)
- a ugi (a rămâne), udătură (băutură), ungie (unde), undrea (ac mare), urzăluță (fir)
- vâlaie (jghiaburi), cătra (vâtrar), vânăt (albastru), vice (vite), vânăt-băl (albastru deschis), viță (șuviță), voreț (curte)
- zăbran (pădure izolată), zănatu (obicei), zăicin (untdelemn), zăpsăt (surprins), zicăli (cântece de joc), zvorin (coastă), zvon (clopot)

Toponime

Toponimele în Belinț au fost pe zone:

- N (Balta Bicilor, pârâul Cărbășasca, islazul Ebrilont, sălașul Odaie, tarlalele Cimișăle și Livezile)
- NE (pârâul Blaovița și tarlalele Maieru și Piscorna)
- E (tarlăua Păstă Șanț)
- SE (tarlalele Ațâgana și Păstă Ghimon)
- S (tarlăua Bocane)
- SV (tarlăua Pucina)
- V (tarlăua Nimișăscu)
- NV (tarlalele Bordoșa și Cotu)

Sănătatea

Mai ales țărăncile erau ignorante, într-o vădită condiție de inferioritate culturală, lipsite de cele mai elementare noțiuni de igienă. Bolile venerice erau mult mai răspândite decât s-ar fi putut aștepta în mediul rural, deoarece țaranilor le lipseau cunoștințele despre acestea (între acestea și sifilisul). Un procent însemnat dintre bărbați aveau hernii ușoare / și datorită lucrului cu saci grei, etc. Majorității familiilor le lipseau și cunoștințele elementare în îngrijirea copiilor. Datorită inculturii, rahitismul era destul de răspândit. Tiroida era moderat mărită la unii copii. În sat exista paludism (malaria,

răspândită de fânțari), datorită apelor din jur. Satul a fost periodic bântuit de epidemii de ciumă (ca de exemplu în 1738 și 1838), holeră (ca de exemplu în 1831) și tuberculoză – care au provocat mulți morți, prin răspândirea aproape nestingherită a infecțiilor. Mulți locuitori sufereau la ochi de o afectare a țesutului conjunctiv, denumită “pelița belințană”, ce provoca scăderea vederii, tratamentul popular fiind prin ungere cu untură de iepure. Înaintea descoperirii vaccinului antivariolic (1798), localnicii știa să-și “vaccineze” copiii împotriva variolei, cu leacuri făcute din buruieni! În sat, asistența medicală era inexistentă.

Hrana

Subnutriția era foarte avansată și aproape generalizată (dar talia era normală). Belințenii își făceau două fierturi pe zi numai când nu erau ocupați cu lucrul câmpului: iarna, primăvara și toamna; vara și o parte din primăvară și toamnă, când erau în toiul lucrului, nu găteau fiertură decât o singură dată pe zi. În alimentație, cartofii și ceapa erau frecvente tot anul iar roșiile vara. În loc de pâine, mâncau mămăligă – denumită “polenta” – gătită cu ulei de in iar când nu țineau post, consumau slănină crudă, afumată în aer liber; în vreme de post, se fierbea mai ales fasole ori căpățâni întregi de varză creață. Mulți localnici erau anemici. Cariile dentare erau mai la toți locuitorii (și dantură rea, în general, foarte răspândită fiind paradontoza); populația era complet ignorantă în privința igienei gurii. (Cariile proveneau din tulburarea metabolismului calciului, mai ales în timpul sarcinii și în cursul copilăriei, din cauza carenței de vitamine). Îndulcirile și le făceau cu miere de albine. Băuturile alcoolice cele mai consumate erau rachiul (un lichid fierț din corcodușe și prune – fiindcă în 1722 a fost interzis rachiul de cereale pe care îl făceau) și vinul - dar bețivani propriu-ziși nu erau în sat. În timpul revoluției pașoptiste, în Belinț exista localul “Birtul roșu”. Unii locuitori fumau (tutun dar și cânepă).

Aspect

Cei mai mulți belințeni aveau ochi căprui, apoi fiind ca număr cei cu ochi albaștri. În medie, femeile aveau un metru jumătate înălțime și jumătate de chintal în greutate; robustitatea belințenelor creștea cu vârsta! (ele erau și extrem de harnice). Bărbații erau supli, înalți și puternici.

Belințenii purtau haine strâmte și îmbrăcăminte deschisă la culoare – albă, înflorată, de un pitoresc desăvârșit, hotărât bănățeană (sus): bărbații cămăși albe cu vinișoare vinete și femeile ii din in, cu mâneci largi, deschise la piept (deschiderea servind și ca un fel de buzunar), lungi până la călcâie, cu poale albe tivite și colțuri brodate, strânse pe trup cu oprege din franjuri de lână roșie, verde și galbenă și atârând cu puțin peste genunchi, atât în față cât și în spate (iarna, îmbrăcăminte îi adăugau doar un cojoc și o pereche de cizme); câteodată femeile își puneau și câte un pieptar înflorit. Găteala femeilor în zilele festive era deosebit de frumoasă: pe cap aveau o ceapsă, împodobită cu monede de aur și de argint (numită “tulbent”), dedesubtul acesteia un “conci” negru sau roșu în formă de fes iar la grumaz o mândră salbă; părul bine împletit era împodobit cu multe ace, atârându-și și pe frunte bănuți în șiraguri de formă triunghiulară. Cerceii erau făcuți din tot felul de bucați și pietre de podoabă, adeseori foarte grei (însă de valoare mică).

Bărbații iarna purtau cel mai adesea o căciulă neagră din blană de oaie, tivită cu margini tot negre – iar cei mai avuți se îmbrăcau cu șube albe (oamenii de rând purtau fie un cojoc din blană de oaie, fie o manta din lână, de spatele ambelor atârând o bucată pătrată de pânză sau o glugă de blană – servind la acoperirea capului). Pantalonii, iarna, erau niște ȋtari lungi din pânză grosolană, picioarele fiind învelite cu obielele din lână iar talpa, confecționată din piele – denumită “opincă” – se lega cu nojițe de piele în jurul piciorului. Purtau o pereche de izmene din pânză de in. În jurul trupului se încingeau cu o curea lată din piele, ținută cu nasturi mari și galbeni – de care atârneau cuțitul și o punguță rotundă în care își țineau amnarul (banii îi aveau într-o năframă de in vârată în sân). Îmbrăcăminte era cel mai adesea cusută de către femei, în casă.

Referințe

Multe din datele prezentate aici provin din:

- Monografia Banatului, scrisă în 1774 de revizorul imperial al regiunii
- Monografia Belințului, prima lucrare de analiză științifică făcută de Institutul Social Banat-Crișana / imediat după înființarea lui / în baza unei anchete desfășurate pe teren la 65 de ani de la perioada reflectată aici, chestionând bătrânii satului; istoricul a fost făcut de către întemeietorul Arhivelor Statului în Timișoara (localitate unde era de fapt și sediul Institutului, primul său director fiind fostul primar al orașului), decizia de a începe activitățile Institutului chiar cu Belinț / era în perioada interbelică / fiind luată din capitala țării, București, de către cel ce avea să devină președintele Academiei Române, tocmai datorită caracterului satului ca specific românesc bănățean, unde – în timp – cel mai numeros nume de familie a ajuns Gherga
- alte multe și diverse surse – necesare pentru coroborarea datelor (primul cronicar al Belințului a fost primarul Gheorghe Gherga, în 1869)

2007, Eugen Gherga

Eugen.Gherga@gmail.com